Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne

# Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (131/2025 vp); vastinekuuleminen 9.4.2026

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä vastinetta hallituksen esitykseen eduskunnalle alkoholilain muuttamiseksi (HE 131/2025 vp) valiokunnalle annetuista eduskunnan muiden valiokuntien sekä asiantuntijoiden lausunnoista.

Vastineessa esitetään valiokuntien ja muiden lausunnonantajien antama lausuntopalaute keskeisimmiltä osin sekä ministeriön vastaus palautteeseen.

## Yleistä esityksestä ja vaikutustenarvioinneista

*Lausunnot*

Yleisesti ottaen voidaan todeta, että asiantuntijalausuntojen palaute oli jakautunutta. Suurimmassa osassa lausuntoja esitykseen suhtauduttiin kriittisesti, mutta osa lausunnonantajista myös kannatti esitystä tai suhtautui esitykseen neutraalisti. Esitystä vastustavat lausunnonantajat katsoivat, että esityksellä lisättäisiin alkoholin saatavuutta ja siten alkoholihaittoja. Lausunnoissa katsottiin, että esitys olisi alkoholilain tarkoituksen ja perustuslain 19.3 §:n vastainen. Esille nostettiin huoli esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan resursseista sekä vaikutuksista erityisesti lasten ja ikääntyneiden asemaan.

Neutraalisti esitykseen suhtautuneissa lausunnoissa katsottiin, että esityksellä voisi olla sekä elinkeinoelämää edistäviä, positiivisia vaikutuksia että mahdollisesti negatiivisia alkoholihaittoja lisääviä vaikutuksia. Elinkeinoelämän edustajat puolestaan kannattivat pääosin esitystä. Lausunnoissa katsottiin, että alkoholijuomien toimituksen salliminen ja alkoholipolitiikan vastuullinen vapauttaminen on kannatettava asia. Myös talousvaliokunnan lausunnossa katsottiin, että esitys on kokonaisuudessaan yritystoimintaa, kilpailua ja kuluttajan valinnanmahdollisuuksia edistävä.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että alkoholilain tarkoituksena olisi jatkossakin vähentää alkoholipitoisten aineiden kulutusta rajoittamalla ja valvomalla niihin liittyvää elinkeinotoimintaa alkoholin käyttäjilleen, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi. Esityksessä on monin paikoin tuotu esille, että vaikka alkoholijuomien saatavuus lisääntyisi jonkin verran, sääntelyllä huolehdittaisiin jatkossakin esimerkiksi luovutuskieltojen noudattamisesta ja toimitusaikarajoituksista. Esityksen suhdetta perustuslain 19.3 §:ään on arvioitu kappaleessa *12.6 Oikeus sosiaaliturvaan*. Esityksen vaikutustenarvioinneissa s. 36–62 on monipuolisesti tuotu esille millaisia vaikutuksia esityksellä voisi olla. Esityksellä olisi tavoiteltuja positiivisia taloudellisia vaikutuksia, sillä se edistäisi kuluttajien kulutusmahdollisuuksia sekä alkoholijuomia markkinoilla myyvien toimijoiden liiketoimintamahdollisuuksia mahdollistamalla alkoholijuomien toimituksen. Esityksessä on arvioitu, että yhteiskuntatasolla esityksen vaikutukset alkoholihaittoihin olisivat todennäköisesti melko vähäisiä.

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne

# Rajat ylittävää etämyyntiä koskeva sääntely

## Etämyynnin kieltäminen yli 5,5/8,0 prosentin vahvuisilta alkoholijuomilta (17 b §)

*Lausunnot*

Useissa lausunnoissa (Valvira, PAM, ensi- ja turvakotien liitto, Kanta-Hämeen HVA, Länsi-Uudenmaan HVA, Mieli ry, Soste, A-kiltojen liitto, A-klinikkasäätiö, THL, SAJK, Alko ja EHYT) katsottiin, että etämyynti tulisi rajoittaa koskemaan käymisteitse valmistettuja enintään kahdeksan tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä ja muulla tavoin valmistettuja enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia. Lausunnoissa katsottiin, että etämyynnin mahdollistaminen yli 5,5/8,0 prosentin vahvuisille alkoholijuomille heikentäisi Alkon kansanterveydellisiä perusteita ja mahdollistaisi Alkon kanssa kilpailevan myyntikanavan. Täydentävissä lausunnoissa otettiin kantaa myös Pilot-kirjeenvaihtoon. Etämyynnin rajaamista 5,5/8,0 tilavuusprosenttiin kannattavat katsoivat, että Pilot-asiakirjat tukisivat sitä, että etämyynti voisi olla mahdollista rajoittaa vähittäismyynnin rajaan. Lausunnoissa nostettiin esille, että asiakirjojen mukaan komissio on ilmaissut tyytyväisyytensä siitä suunnasta, johon esitys oli menossa. Komissiolle oli esitetty malli, jossa etämyynti olisi kielletty monopolin alaisilta alkoholijuomilta, mutta etäosto olisi sallittua kaiken vahvuisille alkoholijuomille. Näiden lausunnonantajien näkemysten mukaan komissio ei olisi missään vaiheessa edellyttänyt etämyynnin sallimista monopolin alaisille alkoholijuomille ja vuoropuhelua etämyyntisääntelyn toteuttamisesta olisi voitu jatkaa komission kanssa.

Monet elinkeinoelämän edustajat (Kaupan liitto, MaRa, Panimoliitto ja PTY) katsoivat, että kotimaassa toimivat yritykset olisivat huonommassa asemassa ulkomaisiin toimijoihin nähden, kun alkoholilaki sallisi kotimaisten kauppojen ja ravintoloiden myydä ja toimittaa ainoastaan enintään 5,5/8,0 prosentin vahvuisia juomia. Kyseiset lausunnonantajat kuitenkin katsoivat, että toimituksen mahdollistaminen tuo kotimaiset toimijat aikaisempaa tasa-arvoisempaan asemaan ulkomaisiin toimijoihin nähden. MaRa totesi lausunnossaan, että etämyynnin rajoittaminen ei ole EU-oikeuden perusteella mahdollista, minkä vuoksi vähittäismyyntimonopolin ylläpitämiselle ei ole enää perusteita ja vähittäismyyntimonopoli tulisi purkaa asteittain. Panimoliiton lausunnossa puolestaan todettiin, että ETA-maista kohdentuvien lähetysten pitää noudattaa samaa prosenttirajaa toimituksissa, jotta alkoholimonopolin ja kaupan toimintaedellytykset eivät häiriinny.

Valiokunnan saamissa täydentävissä lausunnoissa ja EU-oikeutta käsittelevissä lausunnoissa (OTK Ismo Tuominen, professori Petri Kuoppamäki, professori Tuomas Ojanen ja professori Jukka Snell) otettiin kantaa Pilot-neuvotteluihin ja näihin liittyviin materiaaleihin. Joissain lausunnoissa katsottiin, että Pilot-menettelyssä olisi ollut mahdollista jatkaa neuvotteluita etämyynnin rajaamiseksi 5,5/8,0 prosentin vahvuisiin alkoholijuomiin. Toisaalta EU-oikeuden asiantuntijoiden Petri Kuoppamäen, Tuomas Ojasen ja Juha Raition lausunnoissa tuotiin esille, että EU-oikeuden näkökulmasta etämyynnin rajoittaminen ei olisi mahdollista. Kuoppamäen ja Raition lausunnoissa katsottiin, että kilpailu- ja sisämarkkinaoikeudellisesti Suomi ei voisi kieltää etämyyntiä rikkomatta SEUT 34 ja 36 artiklaa vastaan. Kyse olisi SEUT 34 artiklassa kielletystä tavaroiden vapaan liikkuvuuden rajoituksesta, jota ei voitaisi perustella 36 artiklalla. Asiantuntijat pitivät merkityksellisenä korkeimman oikeuden syksyllä 2025 antamaa ennakkoratkaisua, josta ilmenee rajanveto sallitun etämyynnin ja kielletyn toiminnan välillä. Professori Jukka Snellin lausunnossa katsottiin, että Suomella olisi kapea mutta kenties mahdollinen sääntelypolku. Sääntelylle olisi kuitenkin kolme

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
olennaista edellytystä. Ensinnäkin Alkolle ei voisi sallia väkevien alkoholijuomien kotiinkuljetusta, joka ulkomaisilta etämyyjiltä kiellettäisiin. Toiseksi syyskuun 2025 KKO:n ratkaisussa sallitun transaktion kaltaisia järjestelyjä ei voisi kieltää. Kolmanneksi sääntely pitäisi pystyä perustelemaan SEUT 36 valossa.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysministeriö viittaa hallituksen esityksen s. 68–69, jossa on arvioitu esityksen vaihtoehtoisena toteuttamistapana etämyynnin kieltoa yli 5,5/8,0 tilavuusprosenttisille alkoholijuomille. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, etämyyntiä ei rajattu kahdesta syystä: rajauksesta ei ole sovittu pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa, eikä rajausta voida pitää ongelmattomana EU:n perussopimuksen turvaaman tavaroiden vapaan liikkuvuuden kannalta. Valmistelussa arvioitiin, että etämyynnin rajaaminen alkoholijuoman vahvuuden perusteella olisi mahdollisesti EU-oikeuden vastainen. Sosiaali- ja terveysministeriö on jo lain valmisteluvaiheessa pyytänyt EU-oikeuden asiantuntijoilta professori Juha Raitiolta, oikeustieteen tohtori Kukka Kuuselalta ja kilpailuoikeuden asiantuntija professori Petri Kuoppamäeltä asiantuntijalausunnot siitä, voitaisiinko etämyyntiä rajoittaa ja millä edellytyksillä tämä mahdollisesti voitaisiin tehdä. Asiantuntijalausunnoissa on katsottu, että etämyynnin rajoittamista monopolin alaisten tuotteiden osalta tulisi arvioida SEUT 34 ja 36 artikloiden perusteella, jolloin rajoittamisen tulisi täyttää 36 artiklan asetetut edellytykset. Rajoitustoimenpiteen perusteltavuudessa tulisi erityisesti kiinnittää huomiota toimenpiteen syrjimättömyyteen, välttämättömyyteen, soveltuvuuteen ja oikeasuhteisuuteen.

Sosiaali- ja terveysministeriö viittaa lisäksi hallituksen esityksen s. 35–36 ja 44–47, jossa on selostettu korkeimman oikeuden ratkaisua KKO 2025:71 sekä arvioitu esityksen vaikutuksia Alkon asemaan erityisesti korkeimman oikeuden ratkaisun selkeytettyä huomattavasti etämyynnin oikeustilaa. Kuten hallituksen esityksessä on tuotu esille, korkeimman oikeuden syksyllä 2025 antama ennakkoratkaisu KKO 2025:71 on selventänyt huomattavasti etämyynnin oikeustilaa. Ratkaisussa korkein oikeus katsoi, ettei kyse ole ollut Suomessa tapahtuvasta vähittäismyynnistä, kun myyjä oli luovuttanut alkoholijuomat huolintayhtiön välityksin myyjään nähden itsenäiselle ja riippumattomalle kuljetusliikkeelle Virosta Suomeen kuljetettavaksi. Hallituksen esityksessä tuodaan esille, että lakimuutoksen vaikutusten Alkoon arvioidaan olevan pieniä korkeimman oikeuden ennakkopäätöksen (2025:71) selkeytettyä etämyynnin oikeustilaa. Ilman lakimuutosta Alkolla ei kuitenkaan olisi mahdollisuutta myydä tuotteitaan toimitettavaksi asiakkaille toisin kuin muihin EU- ja ETA-maihin sijoittautuneilla etämyyjillä. Lakimuutos siis parantaa Alkon asemaa tältä osin.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että myös perustuslakivaliokunta ja talousvaliokunta ovat kuulleet EU-oikeuden asiantuntijoita etämyyntiin liittyvistä kysymyksistä. Sosiaali- ja terveysministeriö viittaa EU-oikeuden asiantuntijoiden (Tuomas Ojanen, Juha Raitio ja Petri Kuoppamäki) perustuslakivaliokunnalle antamiin lausuntoihin, joissa yhdenmukaisesti katsotaan, ettei etämyynnin rajoittaminen vähittäismyynnin rajaan olisi EU-oikeudellisesti perusteltavissa. Lausunnoissa on tuotu esille, että kotimaan toimituksen rajaaminen 5,5/8,0 tilavuusprosentin vahvuisiin alkoholijuomiin johtuu alkoholilakiin perustuvasta Alko Oy:n vähittäismyyntimonopolista. Ojasen lausunnossa huomautetaan, ettei ehdotettu etämyynnin ja toimitusmyynnin sääntely tarkkaan ottaen kohtele myytävien alkoholijuomien osalta eri tavalla kaikkia kotimaisia toimijoita ulkomaisiin verrattuina, koska kotimaisista toimijoista Alko Oy:llä on Suomen rajojen sisällä oikeus yhtä vahvojen alkoholijuomien (vähittäis)myyntiin kuin ulkomaisilla etämyynnin harjoittajilla.

EU-oikeuden asiantuntijoista professori Jukka Snell on sosiaali- ja terveysvaliokunnalle antamassaan lausunnossa katsonut, että etämyynnin rajaamiseen voisi olla kapea, mutta mahdollinen sääntelypolku. Kyseisessä asiantuntijalausunnossa asetetaan kuitenkin monia edellytyksiä etämyynnin rajaamiselle, joista

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
yksi on se, että Alkolle ei tulisi antaa kotiinkuljetusoikeutta. Lisäksi asiantuntijalausunnossa on katsottu, että korkeimman oikeuden ennakkoratkaisun 2025:71 kaltaista transaktiojärjestelyä ei olisi mahdollista kieltää.

Pilot-asiakirjojen osalta sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että 16.11.2022 kokouksesta laadittu pöytäkirjamuistio ei muodosta komission virallista tai lopullista kantaa etämyyntiasiaan. Asiakirja koskee virkamiestasolla pidettyä kokousta, jossa komission virkamiehet ovat ilmaisseet tyytyväisyytensä esityksen suuntaan, mutta samalla on nostettu esille ratkaisemattomia kysymyksiä. Komissio arvioi oman virallisen kantansa esitysten EU-oikeudellisesta hyväksyttävyydestä direktiivin 2015/1535 mukaisessa notifiointiprosessissa. Sosiaali- ja terveysministeriö huomauttaa vielä, että komissio ei määrittele EU-oikeuden sallittuja rajoja, vaan sen tekee viime kädessä Euroopan unionin tuomioistuin.

Lausunnot eivät anna aihetta muutoksille.

## Etämyyjien velvollisuudet/valvonta (3 ja 17 b §)

*Lausunnot*

Valtiovarainvaliokunnan lausunnossa arvioitiin etämyynnin vaikutuksia verokertymään sekä sitä, miten verovalvonta etämyynnin osalta toteutuu. Valiokunta piti lausunnossaan tärkeänä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta esitystä käsitellessään lisäisi myös alkoholilakiin työkaluja, joilla voitaisiin osaltaan varmistaa, että etämyyjä huolehtii veronmaksuja muista velvoitteistaan, sekä tehostaa myös verovalvontaa. Tältä osin valiokunta nosti esille kuulemisessa esille tuodun etämyyjien rekisteröitymisvelvollisuuden.

Myös osa lausunnonantajista (Alko, SAJK, EHYT, Pienpanimoliitto) katsoi, että etämyynnin tulisi olla luvanvaraista tai että etämyyjiltä tulisi edellyttää rekisteröitymistä. Esimerkiksi Alko katsoi lausunnossaan, että edellyttämällä lupaa tai rekisteröitymistä etämyyjät olisivat tosiasiallisesti viranomaisten tavoitettavissa ja vastuita, kuten verovelvollisuutta ja lähetysten merkitsemistä, voitaisiin valvoa. SAJK nosti esille lausunnossaan, että jos etämyynti sallittaisiin esityksen mukaisesti, Suomeen syntyisi luvanvaraisen myyntijärjestelmän rinnalle uusi kanava, johon ei kohdistuisi viranomaisvalvontaa ja joka ei olisi yhdenvertainen kotimaisten luvanhaltijoiden ja ulkomaisten toimijoiden välillä. Ulkomaiset toimijat voisivat myydä kaiken vahvuisia alkoholijuomia ilman samoja velvoitteita kuin kotimaisilla toimijoilla. Tämä muodostaisi SAJK:n näkemyksen mukaan oikeudellisen riskin, kun kotimaiset toimijat voisivat ryhtyä vaatimaan yhtäläisiä oikeuksia oikeusteitse. SAJK nosti lausunnossaan myös esille, että epäselväksi jää, mitä tapahtuu, jos etämyyjä ei noudata merkitsemisvelvollisuutta tai ylipäätään alkoholimyyntiin liittyvää lainsäädäntöä, kuten jätelain vaatimuksia. Alkon lausunnossa edellytettiin lisäksi, että sekä kotimaan toimituksissa että etämyynnissä tulisi edellyttää vahvaa sähköistä tunnistamista.

Valvira piti sen sijaan lausunnossaan hyvänä, että valvonta kohdistuisi Suomeen.

Aluehallintovirasto totesi lausunnossaan, että koeoston käyttäminen valvontakeinona valvottaessa rajat ylittävän etämyynnin kautta myytyjen juomien toimituksia olisi käytännössä lähes mahdotonta, sillä valvontaviranomaisella ei olisi tietoa etämyyjistä, eikä etämyyjillä olisi myöskään velvollisuutta tietää, kuka alkoholijuomat asiakkaalle luovuttaisi. Tilanteissa, joissa juomien toimittajalla ei olisi toimituslupaa tai toimituspassia, ei valvontaviranomaisella olisi toimivaltaa puuttua asiaan tai määrätä seuraamuksia. Käytännössä valvonta jäisi esitutkintaviranomaisten ja lain rikkomisesta kiinni jäämisen riski olisi huomattavan pieni.

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
Tulli kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että esityksessä ei ole tarkkoja säännöksiä siitä, miten etämyyjän tulisi merkitä lähetyksen sisältävän alkoholijuomaa. Samoin valvontaviranomaiset katsoivat, että esityksessä tulisi tarkentaa, millainen merkintä riittäisi täyttämään velvollisuuden.

Aluehallintovirasto toi myös lausunnossaan esille, että lakiin tulisi kirjata yksiselitteisesti, että etämyytäviä juomia ei voida toimittaa Suomessa sijaitsevista varastoista.

Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto puolestaan totesi, että toimituslupaa koskevaan lainsäädäntöön tulee lisätä vaatimus, jonka mukaan ulkomaisten toimijoiden on osoitettava noudattavansa jätelakia ja huolehtivansa pakkausjätteen tuottajavastuusta ja kierrätysjärjestelyistä.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysministeriö viittaa esityksen s. 66–67, jossa on arvioitu vaihtoehtoisia toteuttamistapoja etämyynnin järjestämiselle. Esityksessä on tuotu esille, että valmistelussa harkittiin vaihtoehtoja, joissa etämyyjän olisi tullut saada lupa toimintansa aloittamiseksi tai tehdä kertaluonteinen ilmoitus ennen etämyyntitoiminnan aloittamista. Esityksessä on tuotu esille, että lupamenettely tai ilmoitusvelvollisuus voisi edesauttaa valvontaa, kun valvovalla viranomaisella olisi tiedossaan tahot, jotka harjoittaisivat etämyyntiä Suomeen. Toisaalta esityksessä on tuotu esille se, että olennaisinta valvonnan ja esimerkiksi ikärajojen noudattamisen osalta on se, että asiakkaalle tapahtuvat luovutustilanteet ovat valvonnan piirissä ja niissä noudatetaan lain säännöksiä. Lisäksi haasteena nähtiin se, että valvontaviranomaisen toimivaltuudet ulkomaille olisivat rajalliset. Tämän vuoksi etämyynnin saattaminen ilmoitus- tai lupamenettelyn piiriin ei välttämättä täyttäisi SEUT 36 artiklan mukaista edellytystä rajoitusten oikeasuhtaisuudesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että merkintävelvoitteen tarkoituksena on turvata se, että Suomessa toimiva alkoholijuoman toimittaja tietää lähetyksen sisältävän alkoholijuomaa, ja voi siten noudattaa esimerkiksi luovutuskieltoja. Merkintävelvollisuus korostuu erityisesti etämyynnissä, sillä alkoholijuoman luovuttamisesta ei ole erikseen sovittu etämyyjän ja toimitusluvanhaltijan välillä. Kuitenkin samalla kun esityksessä on haluttu turvata luovutustilanteiden valvonta, on esityksessä pyritty siihen, että rajoitukset vapaaseen liikkuvuuteen ovat oikeasuhtaisia. Voidaan pitää tarkoituksenmukaisena, että etämyyjät voivat valita sopivimman tavan merkitä alkoholilähetykset. Hallituksen esityksen perusteluissa s. 99 on kuvattu, että lähetyksen merkitseminen olisi mahdollista esimerkiksi logistiikkayritysten käytössä olevissa sähköisissä järjestelmissä.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että etämyynnissä alkoholijuoma tulee myydä ulkomailta, eikä alkoholijuomaa voida siis myydä Suomessa sijaitsevasta varastosta. Esityksessä etämyynnin määritelmä vastaisi valmisteverotuslain mukaista määritelmää etämyynnissä, ja etämyynnissä olisi kyse nimenomaisesti toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta myydystä tuotteesta. Esityksen 3 §:n 19 kohdan mukaan alkoholijuoman rajat ylittävällä etämyynnillä tarkoitettaisiin myyntiä, jossa Suomeen sijoittautunut yksityishenkilö, joka ei harjoita itsenäistä taloudellista toimintaa, on *ostanut toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta kulutukseen luovutettuja alkoholijuomia*, jotka myyjä tai joku tämän puolesta suoraan tai välillisesti lähettää tai kuljettaa Suomeen. Myös esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa on tuotu esille, että määritelmän mukaisesti etämyynnissä alkoholijuomat ostettaisiin toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta. Näin ollen etämyyjän varaston tai muun tilan, josta tämä myy alkoholijuomia, tulisi sijaita Suomen ulkopuolella.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että jätelaissa (646/2011) säädetään pakkausten tuottajavastuusta ja vastuu koskee myös etämyyjiä.

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
Sosiaali- ja terveysministeriö tuo vielä esille, että mikäli valiokunta päätyisi ehdottamaan muutoksia etämyyjien velvollisuuksiin (rekisteröityminen/luvanvaraisuus tai merkintävelvollisuuksien muuttaminen) muutokset olisivat sellaisia, että ne todennäköisesti pitäisi notifioida komissiolle. Notifioinnista alkaisi uusi, vähintään 3 kuukauden pituinen odotusaika, jonka aikana lakiehdotusta ei saisi hyväksyä.

Lausunnot eivät anna aihetta muutoksiin.

## Kuljetusyritysten velvollisuudet etämyynnissä (verotunnisteen tarkastaminen, jätelain tuottajavastuiden tarkastaminen, verovastuu) (17 b §)

*Lausunnot*

Valtiovarainvaliokunta piti lausunnossaan tärkeänä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta esitystä käsitellessään lisäisi myös alkoholilakiin työkaluja, joilla voitaisiin osaltaan varmistaa, että etämyyjä huolehtii veronmaksuja muista velvoitteistaan, sekä tehostaa myös verovalvontaa. Valiokunta esitti lausunnossaan ostajan tai myyjän verojen maksamista osoittavan tunnisteen lisäämistä toimitettavaan alkoholierään ja alkoholierän toimittajalle velvoitteen tarkistaa tunnisteen olemassaolon ennen kuljetukseen ottamista mahdolliset valmisteverotusdirektiivin mukaiset rajoitukset kuitenkin huomioon ottaen.

Myös monissa asiantuntijalausunnoissa nostettiin esille huoli veronkierrosta etämyynnistä, minkä vuoksi lausunnoissa esitettiin laajempia velvollisuuksia kuljetusyrityksille. Alko, EHYT, SAJK, Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ja Pienpanimoliitto esittivät, että kuljetusyritykset pitäisi velvoittaa tarkastamaan verojen maksu. Lausuntojen mukaan laissa voitaisiin edellyttää, ettei kuljetusyritykset saa ottaa tuotteita kuljetettavaksi, jos valmisteveroa ei olisi maksettu tai kuljetuksessa ei olisi verotunnistetta. Alko esitti lisäksi, että verovastuu tulisi laajentaa koskemaan myös kuljettajaa ja tuotteen hallussapitäjää, kuten etäostossakin on jo. Myös Kaupan liitto ja PTY näkivät tärkeänä, että verojen maksua valvotaan.

Verohallinto nosti puolestaan lausunnossa esille, että pelkän tunnuksen esittäminen kuljetuksen yhteydessä ei sinänsä vielä osoita verovelvollisuuden toteutumista. Tunnisteen oikeellisuuden ja sisällön tarkistaminen on mahdollista ainoastaan valmisteveroviranomaisille Verohallinnolle ja Tullille, eikä kuljetukseen osallistuva toimija siten voi pelkän tunnisteen olemassaolon avulla todentaa tunnisteen oikeellisuutta. Lausunnon mukaan ottaen huomioon sen, että kuljetusyritys ei pysty tarkistamaan tunnisteen oikeellisuutta ja sisältöä, kuljetusten perille toimittamisen sitominen valmisteverolainsäädännön mukaiseen tunnisteeseen ei riitä osoittamaan, että tunnisteen sisältävästä lähetyksestä hoidettaisiin valmisteverotuslain mukaiset velvoitteet. Ongelmaksi voisi siten muodostua myös keksittyjen tai lähetyksen sisältöä vastaamattomien tunnisteiden käyttäminen kuljetuksissa.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysministeriö viittaa hallituksen esityksen s. 43–44, jossa on arvioitu vaikutuksia verokertymään. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, alkoholilain muutos voisi lisätä sellaisten ulkomaisten toimijoiden tarjontaa Suomeen, jotka haluavat toimia lainmukaisesti ja ovat nykytilanteessa pitäneet lainsäädäntöä epäselvänä, eivätkä tämän takia ole myyneet tuotteitaan etämyyntinä Suomeen. Määritelmien yhtenäistäminen valmisteverotuslain kanssa ja tietojensaantimahdollisuudet Verohallinnon ja Lupa- ja valvontaviraston sekä Tullin ja Lupa- ja valvontaviraston välillä tukisi osaltaan sitä, että toimijoilla olisi kannuste noudattaa sekä alkoholilain ja valmisteverotuslain säännöksiä. Edelleen esityksessä on todettu, että etämyynnin salliminen selkeästi alkoholilaissa tavalla, joka tukee valmisteverojen tehokasta perintää, voisi vaikuttaa etämyynnin houkuttelevuuteen myös negatiivisesti, sillä etämyynnin suosio on

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
perustunut nykyisin Suomea huomattavasti edullisempiin hintoihin maksamatta jätettyjen verojen johdosta. Esityksessä on toisaalta tunnistettu, että osa toimijoista todennäköisesti pyrkisi kiertämään verovelvollisuuttaan. Esityksessä on kuitenkin arvioitu, että jatkossakin valtaosa alkoholista ostettaisiin fyysisistä toimipisteistä. Kokonaisuutena esityksen vaikutukset alkoholiveron kertymään on arvioitu vähäisiksi.

Tehokas verojen perintä on erittäin tärkeä tavoite, mutta kuljetusyritysten velvollisuus esimerkiksi verotunnisteen tarkastamiseen ei olisi ongelmaton vaihtoehto. Kuten Verohallinnon lausunnossa tuotiin esille, kuljetusyritys ei voisi pelkän tunnisteen olemassaolon avulla todentaa tunnisteen oikeellisuutta tai verojen maksuja. Toisaalta on hyvä muistaa, että osin verojen maksamattomuus on voinut perustua etämyynnin epäselvään oikeustilaan ja jo etämyyntisääntelyn selkeyttäminen alkoholilaissa kannustaisi verojen maksamiseen. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä, että lain toimeenpanoa seurataan myös verotuksen toteutumisen näkökulmasta ja tarvittaessa tehdään alkoholilakiin tarkennuksia, kun on saatu kokemuksia lain toimeenpanosta.

Sosiaali- ja terveysministeriö tuo vielä esille, että mikäli valiokunta päätyisi ehdottamaan muutoksia kuljetusyritysten velvollisuuteen tarkistaa verotunniste, muutokset olisivat todennäköisesti sellaisia, että ne tulisi notifioida. Notifioinnista alkaisi uusi, vähintään 3 kuukauden pituinen odotusaika, jonka aikana lakiehdotusta ei saisi hyväksyä.

Lausunnot eivät anna aihetta muutoksiin.

## Tullin valvontarooli (60 ja 32 §)

*Lausunnot*

Tulli katsoi lausunnossaan, että esityksen 32 §:ää tulisi tarkentaa siten, että siitä ilmenisi, milloin on kyse Tullin valvottavasta maahantuonnista ja milloin valvonta kuuluu LVV:lle. Lausunnossa nostettiin esille, että esityksen 32 §:ssä tai sen yksityiskohtaisissa perusteluissa ei oteta kantaa siihen, kattaisiko Tullin valvontavelvoite myös 32 §:n 2 momentissa mainitut tilanteet. Tullin lausunnon mukaan tämä olisi tärkeää etenkin sen riskin välttämiseksi, että Tullille syntyisi tosiasiallinen lisävalvontarooli ilman oikeudellista perustaa. Lisäksi Tulli nosti lausunnossaan esille, että esitys ei sisällä tarkkoja säännöksiä siitä, miten lähetykseen merkitään sen sisältävän alkoholijuomaa eikä Tulli tilastoi paketin päälle kirjattuja tietoja. Tullilla ei siis välttämättä ole LVV:n tarvitsemia tietoja.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä, että Tullille jää toimivalta tarkastaa lähetyksiä ja tarvittaessa puuttua etämyyntiin. Vaikka Lupa- ja valvontavirasto ensisijaisesti valvoo etämyyjiä, Tullin toimivaltaa ei ole rajattu pois. Esityksessä ei muutettaisi alkoholilain 60 §:n 3 momenttia, joten jatkossakin Tulli valvoisi laissa säädettyjen maahantuontikieltojen ja -rajoitusten sekä 32 §:n noudattamista. Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa vastauksena Tullin lausuntoon, että Tullin valvontavelvoite kattaa myös 32 §:n 2 momentin mukaiset tilanteet.

Voimassa olevan lain 63 §:n perusteella Lupa- ja valvontavirastolla olisi oikeus saada Tullilta tietoja, jotka olisivat välttämättömiä Lupa- ja valvontaviraston valvontatehtävissä. Vaikka Tulli ei tilastoisi kaikkia mahdollisia tietoja, olisi Lupa- ja valvontavirastolla mahdollisuus tarvittaessa hyödyntää niitä tietoja, mitä Tullilla olisi.

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä, että valvonnan käytännön toteutumista seurataan ja tarvittaessa sääntelyyn voidaan tehdä tarkennuksia, kun on saatu kokemuksia etämyyntisääntelyn toimeenpanosta.

Lausunnot eivät anna aihetta muutoksille.

## Verohallinnon tiedonsaantioikeus (64 §)

*Lausunnot*

Oikeusministeriön lausunnossa todettiin, että esityksen perustelujen mukaan esityksestä on lausuntokierroksen jälkeen poistettu tarpeettomana 63 §:n 3 momentti, jossa olisi säädetty Verohallinnon tiedonsaantioikeudesta. Tätä on perusteltu sillä, että Verohallinto on todennut esitysluonnosta koskevassa lausunnossaan, että Verohallinnolla on oikeus saada tietoja Valviralta [valvontaviranomainen] voimassa olevan lain 64 §:n 1 momentin perusteella. Oikeusministeriön lausunnon mukaan tätä tulkintaratkaisua ei ole kuitenkaan tarkemmin perusteltu nyt lausuttavana olevassa esityksessä, eikä voimassa olevan pykälän säännöskohtaisissa perusteluissa (HE 100/2017 vp, s. 107–108) ole avattu, mitä toisella valvontaviranomaisella tässä yhteydessä tarkoitetaan.

Oikeusministeriö toi esille lausunnossaan, että Verohallinnolle ei ole alkoholilaissa säädetty valvontaa koskevia toimivaltuuksia tai tehtäviä. Siten on oikeusministeriön mukaan epäselvää, voitaisiinko Verohallintoa pitää alkoholilain 64 §:n 1 momentissa tarkoitettuna valvontaviranomaisena, jolle toinen valvontaviranomainen voisi luovuttaa tietoja. Oikeusministeriö esitti harkittavaksi, että oikeudesta salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen säädettäisiin täsmällisemmin ja tarkkarajaisemmin.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että Lupa- ja valvontavirasto on vakiintuneesti tulkinnut alkoholilain 64 §:n 1 momentissa käytetyn valvontaviranomainen-termin tarkoittavan kaikkia viranomaisia, joilla on valvontatehtäviä eli siis muitakin viranomaisia kuin alkoholilain mukaisia valvontaviranomaisia. Tämän perusteella Lupa- ja valvontavirasto on tulkinnut, että 64 §:n 1 mom. perusteella voidaan antaa esimerkiksi Verohallinnolle salassa pidettäviä tietoja säännöksessä mainittujen edellytysten täyttyessä. Myös Verohallinto on tulkinnut pykälää siten, että siinä tarkoitetaan myös muita valvontaviranomaisia kuin alkoholilain mukaisia valvontaviranomaisia.

Sosiaali- ja terveysministeriön käsityksen mukaan pykälän tulkinta on vakiintunut eikä kumpikaan viranomaisista (Verohallinto ja Lupa- ja valvontavirasto) ole nähnyt sääntelyä ongelmallisena.

Lausunnot eivät anna aihetta muutoksille.

## Etäoston sääntely (32 §)

*Lausunnot*

Alko nosti lausunnossaan esiin, että myös etäostoa tulisi koskea samat vaatimukset kuin etämyynnin toimituksia ja niiden tehokkaan toteuttamisen varmistamiseksi olisi myös etäoston yhteydessä edellytettävä pakettiin merkintää alkoholijuomista ja niiden vahvuudesta sekä Alkon ehdotuksen mukaisesti asianmukaisen veronmaksusta kertovan tunnisteen tarkistamista, jotta kuljetukset voidaan toteuttaa.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
Sosiaali- ja terveysministeriö tuo esille, että tilanteet, jotka katsottaisiin etäostoksi ja joissa myyjä ei millään tavalla osallistuisi kuljetuksen järjestämiseen, ovat marginaalisia. Näissä tapauksissa myyjää ei voitaisi velvoittaa merkitsemään lähetystä, koska myyjällä ei olisi minkäänlaista roolia kuljetuksen järjestämisessä. Koska ostaja olisi tällöin kuljetuksen järjestäjä, tieto lähetyksen sisällöstä on vain ostajalla.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että mikäli merkintävelvoitteet ulotettaisiin myös etäostotilanteisiin, ei myyjää voitaisi velvoittaa merkitsemään lähetystä. Jos merkintävelvoitteita haluttaisiin ulottaa myös etäostoon, tulisi harkita, voidaanko yksityishenkilö velvoittaa ilmoittamaan kuljetusyritykselle lähetyksen sisällöstä tai voidaanko kuljetusyrityksille säätää laissa velvoitteita selvittää lähetyksen sisältö.

Hallituksen esityksen 37 §:n 5 momentissa kuitenkin säädettäisiin, että luovutuskieltoja sovellettaisiin myös muussa elinkeinotoiminnassa kuin vähittäismyynnissä, toimituksessa ja anniskelussa. Säännöskohtaisissa perusteluissa s. 104 on todettu, että esimerkiksi etäostotilanteissa juomat luovuttava taho olisi velvollinen noudattamaan samoja luovutuskieltoja kuin esimerkiksi vähittäismyynnissä ja toimituksessa. Vaikka maahantuonnin ikärajoista on säädetty 33 §:ssä, on ikärajavalvonta kuitenkin tosiasiallisesti osoittautunut haasteelliseksi. Sääntelyllä turvattaisiin se, että jatkossa kaikki luovutustilanteet olisivat sääntelyn piirissä. Koska myyjä ei ole velvoitettu merkitsemään pakettia etäostotilanteissa, ei kuljettaja välttämättä näissä tapauksissa tiedä paketin sisältävän alkoholia. Mikäli kuitenkin kuljettaja havaitsisi esimerkiksi pakkauksen perusteella sen sisältävän alkoholia, olisi paketin luovuttavan tahon varmistuttava esimerkiksi vastaanottajan iästä. Tämä tarkoittaa sitä, että etäostotilanteessa kuljetusyrityksen ja kuljettajan olisi luovutuskieltojen noudattamisen varmistamiseksi huolehdittava siitä, että lähetys luovutetaan vastaanottajalle henkilökohtaisesti, jos lähetyksen tiedettäisiin tai ennen sen luovuttamista havaittaisiin sisältävän alkoholia esimerkiksi pakkauksen, lähetyslistan, Verohallinnon antaman kuljetuksen yksilöivän tunnisteen, tulliasiakirjojen tai muiden asiakirjojen perusteella.

Kokonaisuudessaan esityksessä tuotaisiin selkeä sääntely rajat ylittävää etämyyntiä koskeviin tilanteisiin, minkä lisäksi kaikkiin elinkeinotoiminnassa tapahtuviin luovutustilanteisiin sovellettaisiin alkoholilain luovutuskieltoja.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää joka tapauksessa tärkeänä, että sääntelyn käytännön toteutumista seurataan ja tarvittaessa lainsäädäntöön tehdään tarkennuksia, kun on saatu kokemuksia sen toimeenpanosta.

Sosiaali- ja terveysministeriö tuo vielä esille, että mikäli valiokunta päätyisi ehdottamaan muutoksia etäostoa koskevaan sääntelyyn, muutokset olisivat sellaisia, että ne tulisi notifioida komissiolle. Notifioinnista alkaisi uusi, vähintään 3 kuukauden pituinen odotusaika, jonka aikana lakiehdotusta ei saisi hyväksyä.

Lausunnot eivät anna aihetta muutoksille.

# Alkoholin toimittamista koskeva sääntely

## Vahva tunnistaminen verkko-ostoissa ja ikärajavalvonta luovutustilanteissa (37 ja 40 §)

*Lausunnot*

Useat lausunnonantajat ottivat kantaa vahvaan sähköiseen tunnistamiseen ja todennettavaan ikärajavalvontaan luovutustilanteissa. Esimerkiksi Valvira, aluehallintovirastot, THL, PAM, EHYT, Alko,

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
Länsi-Uudenmaan ja Kanta-Hämeen hyvinvointialueet, Kuluttajaliitto, A-klinikkasäätiö ja A-kiltojen säätiö katsoivat, että vahvan sähköisen tunnistamisen vaatimus tulisi palauttaa esitykseen vastaavasti kuin peruutetussa, kotiinkuljetusta koskevassa hallituksen esityksessä (HE 173/2024 vp) oli edellytetty. Tätä perusteltiin sillä, että vahva sähköinen tunnistautuminen vaikeuttaisi alaikäisten ostoyrityksiä ja ehkäisisi siten alkoholijuomien luovuttamista alaikäisille. MaRa ry puolestaan katsoi lausunnossaan, että laissa ei tulisi edellyttää vahvaa tunnistautumista verkkokaupoissa, koska tämä vaatimus olisi liian raskas pienille yrityksille.

Useat vahvaa sähköistä tunnistamista kannattaneet tahot katsoivat, että esityksessä tulisi edellyttää vastaanottajan iän todennettavaa tarkastamista jokaisen luovutuksen yhteydessä. Valvira ja aluehallintovirastot totesivat, että koeostoilla valvonta olisi mahdotonta, jos ikää ei tarkastettaisi joka kerta. PAM totesi lausunnossaan, että velvollisuus tarkastaa ikä joka kerta turvaisi myös lähetin asemaa. Joissakin lausunnoissa edellytettiin, että myös esimerkiksi luovutuksen ajankohta, ikätarkastuksen tapa tai luovutuspaikka tulisi kirjata ylös ja säilyttää viranomaisvalvontaa varten.

Valvira katsoi lisäksi lausunnossaan, että esityksen 40 §:ssä pitäisi luetella tyhjentävästi iän todistamisessa hyväksyttävät asiakirjat.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysministeriö nostaa esille, että esityksessä on huolehdittu luovutuskieltojen valvonnasta eri tavoin. Alkoholijuomien toimitus olisi luvanvaraista toimintaa, kuten vähittäismyynti ja anniskelu. Alkoholijuomien toimitus edellyttäisi siis toimituslupaa, ja kaikilla henkilöillä, jotka luovuttavat alkoholijuomia asiakkaille toimitusten yhteydessä tulee olla erillinen toimituspassi. Voimassa olevassa alkoholilaissa säädetyt luovutuskiellot ulotettaisiin koskemaan myös toimitustoimintaa, eli alkoholijuomia ei jatkossakaan saa luovuttaa alaikäisille tai esimerkiksi vahvasti päihtyneille henkilöille. Alkoholijuomia ei myöskään saa luovuttaa, jos on perusteltu syy olettaa alkoholijuoman luvatonta luovuttamista tai välittämistä. Näin voi olla esimerkiksi tilanteessa, jossa tilaajan seurassa on vahvasti päihtyneitä henkilöitä tai joukko alaikäisiä. Arviointi on kuitenkin tapauskohtaista.

Alkoholijuoman toimituksen yhteydessä tilauksen vastaanottaja olisi velvollinen vaadittaessa todistamaan ikänsä alkoholijuoman toimittajalle. Iän todistaminen olisi tarpeen erityisesti tilanteissa, joissa alkoholijuoman vastaanottaja on nuori henkilö, jotta voidaan varmistua, ettei juoman vastaanottaja ole alaikäinen.

Viranomaisilla olisi mahdollisuus valvoa ikärajojen noudattamista toimituksissa koeostojen avulla, mikä olisi Suomessa täysin uusi viranomaisvalvonnan muoto alkoholin myynnin yhteydessä. Koeostojen mahdollistaminen olisi välttämätöntä tarkoituksenmukaisen ikärajavalvonnan mahdollistamiseksi alkoholijuoman toimituksessa.

Mikäli alkoholijuoman toimittaja rikkoisi laissa säädettyjä luovutuskieltoja esimerkiksi luovuttamalla alaikäiselle alkoholijuomaa toimituksen yhteydessä, voidaan menettelyyn puuttua eri sanktiomekanismein. Toimitusluvanhaltijaan voitaisiin kohdistaa hallinnollisia sanktioita, kuten seuraamusmaksu, ja lisäksi alkoholijuoman toimittaja voi joutua lainvastaisesta menettelystään rikosoikeudelliseen vastuuseen.

Esityksen valmistelussa on harkittu myös vahvan sähköisen tunnistamisen edellyttämistä verkko-ostoissa sekä vaatimusta tarkastaa vastaanottajan ikä todennettavasti. Tämä olisi vastannut aikaisempaa kotiinkuljetusta koskevaa hallituksen esitystä. Edellä mainitut vaatimukset eivät kuitenkaan ole

ongelmattomia. Valmistelussa otettiin huomioon talousvaliokunnan lausunto TaVL 28/2024 vp, jonka talousvaliokunta antoi alkoholijuoman kotiinkuljetusta koskevasta hallituksen esityksestä (HE 173/204 vp).

Talousvaliokunta totesi edellä mainitussa lausunnossaan, että talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on käsitelty kysymystä ehdotetun sääntelyn luomasta hallinnollisesta taakasta, ja siitä olisivatko valvonnan tavoitteet toteuttavissa myös muilla tavoin kuin edellyttämällä vahvaa sähköistä tunnistautumista. Talousvaliokunta katsoi, että vaatimus vahvasta sähköisestä tunnistautumisesta voi olla osalle toimijoista, esimerkiksi ruoan ja juoman kotiin kuljetusta harjoittaville ravintoloille hallinnollisesti ja taloudellisesti liian raskas. Sääntely olisi myös omiaan johtamaan alkoholin toimituksen keskittymiseen suurien toimijoiden hallintaan.

Talousvaliokunta korosti lausunnossaan, että tietosuoja-asetuksen sääntelyn periaatteiden mukaisesti, riippumatta alkoholijuoman toimituksen ostajan iän tarkastamiseen käytettävästä menetelmästä, henkilötietoja ei tule kerätä enempää kuin iän tarkastamisen kannalta on tarpeen. Valiokunta katsoi lisäksi, että vahvaa sähköistä tunnistautumista koskeva vaatimus verkko-oston yhteydessä ei ole välttämätön lain tavoitteiden saavuttamiseksi, vaan ikärajavalvonnan tehokkuuden turvaamiseksi olisi riittävää, että ostaja vahvistaa ikänsä oston yhteydessä ja ikä tarkistetaan juomaa toimitettaessa.

Esityksessä on haluttu mahdollistaa alkoholijuomien toimittaminen erikokoisille toimijoille, myös esimerkiksi pienille ravintoloille. Vahvan tunnistamisen ja todennettavan ikätarkastuksen edellyttäminen voisi olla erityisesti pienille toimijoille raskas ja taloudellisesti mahdoton toteuttaa. Toisaalta vahvassa sähköisessä tunnistamisessa ja todennettavassa iän tarkastamisessa olisi kyse henkilötietojen käsittelystä, mistä voisi seurata tietoturvariskejä. Esityksessä on kuitenkin monin tavoin huolehdittu siitä, että toimitustoiminnassa noudatetaan lain säännöksiä.

Voimassa olevassa laissa ei ole lueteltu iän todistamisessa hyväksyttäviä asiakirjoja. Sosiaali- ja terveysministeriön käsityksen mukaan tyhjentävän luettelon kirjaaminen laintasoisesti ei olisi täysin ongelmatonta, sillä käyttöön voi tulla uudenlaisia henkilöllisyystodistuksia, joita ei osattaisi etukäteen huomioida säännöksessä. Esimerkiksi sekä kansallisesti että EU:ssa on suunnitteilla uuden sukupolven digitaalisia henkilöllisyystodistuksia.

Lausunnot eivät anna aihetta muutoksille.

## Koeostot (62 §)

*Lausunnot*

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 1/2026 vp) kiinnittänyt huomiota esityksessä ehdotettuun koeostoa koskevaan sääntelyyn ja sen tarkkarajaisuuteen. Lakiehdotuksen 62 §:n mukaan toimivaltaisella viranomaisella on oikeus tehdä koeostoja, jos se on tarpeellista alkoholijuoman toimitusta koskevan valvontatehtävän hoitamiseksi. Toimivaltaisella viranomaisella on myös oikeus hyödyntää täysi-ikäisiä vapaaehtoisia koeostojen suorittamisessa. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa tuodaan esille, että esityksen perusteluissa (s. 136—137) on vain osin käyty läpi perustuslain 124 §:stä johtuvia edellytyksiä julkisen hallintotehtävän antamiselle muulle kuin viranomaiselle. Esityksessä ei ole arvioitu esimerkiksi vapaaehtoisiin liittyviä pätevyysvaatimuksia, virkavastuuta tai vahingonkorvausvelvollisuutta. Näistä ei myöskään ehdoteta säädettäväksi.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan hallituksen esityksen ja perustuslakivaliokunnan saaman selvityksen valossa ehdotetun koeostoa koskevan sääntelyn täsmällinen käyttötarkoitus ja -tapa jää varsin

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne

avoimeksi. Vaikka valiokunta sinänsä pitää luovutuskieltojen noudattamiseen kohdistuvaa valvontaa perusteltuna, ei säädettäväksi ehdotetun vapaaehtoisten käyttöä koskevan sääntelyn tarkoituksenmukaisuudesta perustuslain 124 §:n kannalta ole edellä mainituista syistä mahdollista täysin vakuuttua. Tässä suhteessa perustellumpi sääntelyratkaisu olisi tehdä koeostosta viranomaiselle säädetty toimivaltuus, jolloin myös varmistettaisiin, että tällainen valvontatehtävän suorittamisen kannalta keskeinen toimivaltuus toteutettaisiin virkavastuulla. Ehdotettua sääntelyä on sen toteutustavasta riippumatta välttämätöntä täsmentää siten, että siitä ilmenee täsmällisemmin koeostoilla mahdollisena pidetyn valvonnan sisältö, joka perustuslakivaliokunnan saaman selvityksen valossa rajautunee erityisesti ikärajavalvontaan.

Myös sosiaali- ja terveysvaliokunnalle annetuissa asiantuntijalausunnoissa on kiinnitetty huomiota ehdotettuun koeostosääntelyyn. Valviran ja aluehallintoviraston sekä Lupa- ja valvontaviraston täydentävässä lausunnossa katsottiin, että koeostoja koskeva säännös on liian avoin. Lausuntojen mukaan säännös jättää avoimeksi sen, milloin täyttyy kynnys koeoston suorittamiseksi, miten koeostot käytännössä toteutettaisiin ja miten vapaaehtoisia voitaisiin hyödyntää koeostoissa (rekrytointi, palkkio, juomien käsittely ja viranomaisen läsnäolon tarve). Toisaalta Valvira ja aluehallintovirastot katsoivat, että koeostoilla ei pystytä käytännössä valvomaan luovutuskieltoja muutoin kuin luovutusta koskevien kellonaikojen noudattamisen osalta. Lausunnoissa nostettiin esille, että kun iän tarkistamista ei edellytetä joka luovutustilanteessa, ei iän todentamatta jättäminen koeostotilanteessa rikkoisi mitään säännöstä.

Valvira ja aluehallintovirastot nostivat myös esiin sen, että sääntelyn perusteella vähittäismyyjällä on velvollisuus ainoastaan jälkikäteen todentaa toimitusluvanhaltijan nimi ja lupanumero. Tämä ei lausuntojen mukaan olisi riittävää, vaan vähittäismyyjän pitäisi jo tilausvaiheessa tarkastaa ja välittää tiedot toimituksen suorittavasta tahosta ostajalle. Muutoin olisi mahdotonta kohdistaa koeostoa ja valvontaa tiettyyn toimitusluvanhaltijaan. Lisäksi Valviran ja aluehallintovirastojen lausuntojen mukaan koeostot olisivat mahdottomia etämyynnissä, koska valvontaviranomaisella ei olisi tietoa etämyyjistä eikä etämyyjillä olisi velvollisuutta tietää, kuka alkoholijuomat asiakkaalle luovuttaisi. Valvira huomautti lausunnossaan, että 62 §:n 4 momentissa käytetty termi toimivaltainen viranomainen olisi hyvä muuttaa valvontaviranomaiseksi.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoo, että luovutustilanteiden valvonnan turvaamiseksi olisi tärkeää mahdollistaa vapaaehtoisten koeostajien käyttö. Mikäli koeostoja voisivat tehdä vain viranomaiset, heikentäisi tämä tosiasiallisia mahdollisuuksia valvoa toimintaa. Koeostojen tarkoituksena on valvoa erityisesti ikärajojen noudattamista. Valvonnan toteuttamiseksi koeostoissa tulisi voida hyödyntää nuoria henkilöitä, esimerkiksi juuri 18 vuotta täyttäneitä henkilöitä. Koska viranhaltijoita on rajallinen määrä ja heidän ikänsä vaihtelee, ei koeosto palvelisi tarkoitustaan, jos ainoastaan viranhaltijoilla olisi mahdollisuus tehdä koeostoja. Vapaaehtoisten koeostajien käyttäminen mahdollistaisi laajemmin nuorempien henkilöiden hyödyntämisen luovutustilanteessa.

Luovutustilanteissa ikärajoja valvottaisiin vastaavasti kuin vähittäismyynnissäkin. Vaikka esityksessä ei edellytettäisi, että henkilöllisyys tulisi tarkastaa joka ikiseltä alkoholijuoman vastaanottajalta, voitaisiin koeostoilla havainnoida sitä, miten herkästi henkilöllisyystodistukset tarkistetaan nuorelta näyttäviltä henkilöiltä. Koeostoilla olisi tärkeä ohjaava vaikutus toimintaan. Mikäli toimittaja ei kysyisi nuorelta näyttävältä henkilöltä henkilöllisyystodistusta, voisi viranomainen ohjeistaa sekä alkoholijuoman toimittajaa, että luvanhaltijaa siihen, että ikäraja tarkistettaisiin herkemmin. Jo tieto siitä, että viranomainen voisi tehdä

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne

toimintaan tarkastuksia, voisi ohjata toimijoita tarkastamaan vastaanottajan iän useammin, vaikka varsinaista rikosta ei koeostojen luovutustilanteissa tapahtuisikaan.

Ikärajoja koskevien luovutuskieltojen lisäksi koeostoilla voitaisiin valvoa myös toimitusaikojen noudattamista. Sen sijaan muita luovutuskieltoja kuin ikää koskevia rajoituksia (päihtymys tai häiritsevä käyttäytyminen ja alkoholijuoman luvaton luovuttaminen tai välitys) koeostoilla ei pystyttäisi valvomaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että esityksessä ei ole haluttu asettaa merkittävää kynnystä koeostojen suorittamiseksi, vaan tarkoituksena olisi tuoda viranomaisille työkalu luovutustilanteiden valvontaan. Tämän vuoksi esityksen mukaan koeostoja voitaisiin tehdä, mikäli se olisi tarpeellista valvontatehtävän suorittamiseksi. Kyseessä olisi samantyyppinen mahdollisuus kuin vähittäismyyntiin kohdistuvien tarkastusten tekeminen.

Esityksessä ei edellytettäisi, että vähittäismyyjän tulisi jo tilausvaiheessa toimittaa tiedot toimitusluvanhaltijasta ostajalle, koska käytännössä tällainen vaatimus olisi erittäin hankala vähittäismyyjille. Vähittäismyyjillä ei tyypillisesti vielä tilausta vastaanottaessa olisi tietoa siitä, mikä taho hoitaisi alkoholijuomien toimituksen. Vähittäismyyjän tulisi tarvittaessa kuitenkin aina jälkikäteen pystyä todentamaan, mikä taho on suorittanut toimituksen. Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa, että koeostoja voitaisiin joka tapauksessa suorittaa valvontaa varten ilman, että koeoston kohteena olevaa toimitusluvanhaltijaa pitäisi nimenomaisesti epäillä lainvastaisesta toiminnasta.

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että laissa ei ole tarkoituksenmukaista säätää vapaaehtoisia koeostajia koskevia pätevyysvaatimuksia. Kyseessä ei ole asiantuntijatehtävä, jonka suorittaminen edellyttäisi esimerkiksi tiettyä koulutusta. Koska koeostoissa valvottaisiin erityisesti ikärajojen tarkastamista ja luovutusaikojen noudattamista, tyypillisesti koeostaja olisi nuori täysi-ikäinen henkilö. Viranomainen voisi valita tehtävään nuoria henkilöitä, mutta sosiaali- ja terveysministeriön käsityksen mukaan ei olisi tarpeellista säätää tällaisesta edellytyksestä lain tasolla.

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että sääntelyssä voidaan jättää jonkin verran viranomaiselle harkintavaltaa siinä, miten käytännössä koeostojen suorittaminen voitaisiin järjestää. Esimerkiksi viranomainen voi arvioida, maksaako se palkkiota koeoston suorittamisesta tai miten viranomainen on paikalla koeostossa.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt välttämättömänä, että valvonnan sisältö ilmenee tarkemmin säännöksestä. Samoin perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella vapaaehtoisten koeostajien virkavastuusta ja vahingonkorvausvastuusta tulisi arvioida tarkemmin. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä, että edellä mainitut perustuslakivaliokunnan kannat tulevat huomioiduksi. Sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa seuraavia tarkennuksia 62 §:n 4 momenttiin:

Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus tehdä koeostoja, jos se on tarpeellista alkoholijuoman toimitusta koskevan **37 §:n 1 momentin 1 kohdan tai 37 §:n 2 momentin mukaisen luovutuskiellon taikka 42 a §:n 1 tai 2 momentin mukaisen toimitusajan noudattamisen valvomiseksi.** Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus hyödyntää täysi-ikäisiä vapaaehtoisia koeostojen suorittamisessa. Vapaaehtoisia voidaan käyttää sellaisten alkoholijuomien koeostoissa, joita heillä on lain nojalla oikeus ostaa. **Vapaaehtoiseen koeostajaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä pykälässä tarkoitettua koeostoa. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).** Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus saada

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
vähittäismyyntiluvanhaltijalta alkoholijuoman toimituksen suorittavan toimitusluvanhaltijan nimi sekä lupanumero.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa vielä, että koeostoissa olisi kyse uudenlaisesta valvontamahdollisuudesta. On tärkeää, että koeostojen käytännön toteutumista seurataan ja tarvittaessa sääntelyyn voidaan tehdä tarkennuksia, kun on saatu kokemuksia koeostojen käytännön toteutumisesta.

## Alkoholijuomien toimittajan asema (3 §)

*Lausunnot*

Osassa lausuntoja esitettiin huoli alkoholijuomien toimittajien työturvallisuudesta erityisesti luovutuskieltotilanteissa. Esimerkiksi PAM katsoi, että toimittajalla olisi merkittäviä työturvallisuusriskejä, minkä vuoksi toimittajien tulisi olla työsuhteessa. PAM totesi lausunnossaan, että alustayhtiöllä ei ole työnjohto-oikeutta lähetteihin, kuten oikeutta kieltää heitä käyttämästä sijaisia. Käytännössä alkoholitoimituksia voisi siis hoitaa toimeksiantosuhteessa alustayhtiöön olevan lähetin palkkaama työntekijä tai alihankkija, joista alustayhtiöllä toimitusluvan haltijana ei olisi automaattisesti velvollisuutta hankkia eikä oikeutta saada tietoa. Valvira ja aluehallintovirastot katsoivat lausunnossaan, että alkoholijuomat luovuttavan henkilökunnan tulisi työskennellä luvanhaltijan johdon ja valvonnan alaisuudessa. Toimittajien ei kuitenkaan tarvitsisi olla työsuhteessa, vaan esimerkiksi vuokratyöntekijänä toimiminen riittäisi. Lausunnoissa katsottiin, että jos toimittajat eivät työskentelisi luvanhaltijan johdon ja valvonnan alaisuudessa, menettäisi lupajärjestelmä merkityksensä, sillä viranomainen ei tietäisi, kuka todellisuudessa harjoittaa elinkeinoa. Aluehallintovirastot nostivat myös esille, että ehdotuksessa oleva määritelmä toimitusluvanhaltijan henkilökunnasta on tulkinnanvarainen, minkä vuoksi esitöihin tulisi sisällyttää selkeä määritelmä siitä, että henkilökunnalla tarkoitetaan henkilöitä, joihin luvanhaltijalla on työnjohto- ja valvontaoikeus.

Joissakin lausunnoissa katsottiin, että alkoholijuomien toimittajille tulisi säätää velvollisuus tehdä tarvittaessa huoli- tai lastensuojeluilmoitus, mikäli he havaitsisivat esimerkiksi alkoholin käytöstä johtuvaa vaaraa terveydelle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoi lausunnossaan, että valmistelussa tulisi arvioida, syntyykö alkoholijuoman toimittajan pätevyydestä ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain (1384/2015) 3 §:ssä tarkoitettu uusi säännelty ammatti. Ennen kuin säädetään uusia tai muutetaan voimassa olevia säänneltyjen ammattien harjoittamisen aloittamista, niiden harjoittamista tai jotakin niiden harjoittamisen muotoa rajoittavia lakeja, asetuksia tai viranomaisen määräyksiä, jotka kuuluvat ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/36/EY soveltamisalaan, on sääntelyn valmistelusta vastaavan viranomaisen tehtävä ennakkoarviointi, josta säädetään valtioneuvoston asetuksessa ammatteja koskevan sääntelyn hyväksymistä edeltävästä suhteellisuusarvioinnista (376/2020).

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että toimitusluvanhaltija vastaisi aina toimintansa lainmukaisuudesta. Toimitusluvanhaltija vastaisi toiminnastaan siis siitä riippumatta, olisiko alkoholijuoman toimittaja työsuhteessa toimitusluvanhaltijaan vai ei. Vaikka alkoholijuoman toimittaja ei olisi työsuhteessa toimitusluvanhaltijaan, toimitusluvanhaltijan tulisi tästä huolimatta huolehtia siitä, että alkoholijuoman

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne

toimittajan kanssa olisi sovittu menettelyistä, joita toiminnassa noudatetaan. Luvanhaltijalla on myös velvollisuus huolehtia, että kaikilla sen puolesta toimituksia suorittavilla on toimituspassi.

Luvanhaltijan tulisi aina täyttää toimitustoimintaa koskevat edellytykset ja luvanhaltijan lupa voitaisiin esityksen 72 §:n perusteella peruuttaa, mikäli alkoholijuomien toimituksessa olisi rikottu 5 luvussa tai 57 §:ssä luvanhaltijalle säädettyjä velvollisuuksia. Edellytyksenä olisi, että toiminnanharjoittaja huomautuksen antamisen tai seuraamusmaksun määräämisen jälkeen jatkaa velvollisuutensa rikkomista ja laiminlyöntiä ja menettelyä olisi pidettävä olennaisena. Voimassa oleva lain 5 luku sisältää säännökset vähittäismyynnistä ja anniskelusta, ja esityksessä lukuun sisältyisi keskeiset säännökset myös toimituksesta. Lukuun sisältyisi esimerkiksi säännökset toimitustoiminnassa noudatettavista luovutuskielloista ja toimitusajoista sekä siitä, että alkoholijuoman toimittajilla tulee olla toimituspassi. Luvanhaltijan lupa voitaisiin siis peruuttaa, mikäli esimerkiksi luovutuskieltoja olisi rikottu toimitustoiminnassa tai alkoholijuomia olisi luovuttanut henkilö, jolla ei olisi toimituspassia. Luvan peruuttamista arvioitaessa merkitystä ei olisi sillä, olisiko alkoholijuoman toimittaja ollut työsuhteessa luvanhaltijaan vai ei.

Toimitusluvanhaltijalla olisi 56 §:n perusteella velvollisuus laatia omavalvontasuunnitelma ja esityksen 17 a §:n perusteella omavalvontasuunnitelma olisi myös edellytyksenä luvan myöntämiselle. Lisäksi toimitusluvan myöntämisen edellytyksenä olisi se, että luvanhakija olisi laatinut selvityksen siitä, miten se varmistuu siitä, että sen lukuun toimivilla alkoholijuoman toimittajilla on 57 §:n 3 momentissa tarkoitettu toimituspassi. Säännöksillä turvattaisiin se, että toimitusluvanhaltija olisi järjestänyt toimintansa siten, että siinä huomioidaan lain säännökset. Lisäksi edellyttämällä hakijalta omavalvontasuunnitelman ja edellä mainitun selvityksen laatimista luvanhakemisvaiheessa myös viranomaisella olisi tiedossaan, miten toimitusluvanhaltija järjestää toimintansa.

Viranomaisella olisi myös toiminnan aikana oikeus saada tarvittavat tiedot luvanhaltijan toiminnasta. Voimassa olevan lain 62 §:n 1 momentin mukaan valvontaviranomaiset saavat tarkastaa tämän lain valvontaa varten luvanhaltijan tiloja, toimintaa ja asiakirjoja sekä alkoholipitoisen aineen kuljetuksia. Säännös oikeuttaa viranomaiset saamaan valvontaa varten tiedot myös toimitustoiminnasta. Esityksessä 62 §:ään lisättäisiin uusi 6 momentti, jonka mukaan valvontaviranomaisella olisi valvontaa varten oikeus saada toimitusluvan haltijalta alkoholijuoman toimituksen suorittaneen toimittajan nimi ja yhteystiedot. Toimitusluvanhaltijalla olisi näidenkin säännösten pohjalta velvollisuus järjestää toimintansa siten, että viranomaiselle pystytään luovuttamaan edellä mainitut tiedot. Siten viranomainen tietäisi aina, kuka elinkeinotoimintaa harjoittaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei katso perustelluksi säätää alkoholijuoman toimittajille velvollisuudesta tehdä lastensuojelu- tai huoli-ilmoitusta. Alkoholijuomien luovutustilanteet ovat verrattain lyhyitä. Vaikka alkoholijuomia toimitettaisiin tilaajan kotiosoitteeseen, luovutus tapahtuisi lähtökohtaisesti kotiovella eikä havaintojen tekeminen sisätiloista olisi helppoa. Velvollisuutta tehdä huoli-ilmoitus ei ole myöskään esimerkiksi vähittäismyynnissä, vaikka myös vähittäismyynnissä voisi ilmetä vastaavia tilanteita. On kuitenkin hyvä huomata, että lastensuojelulain 25 §:n 2 momentin ja sosiaalihuoltolain 35 §:n 3 momentin perustella jokaisella on oikeus tehdä ilmoitus mahdollisten salassapitosäännösten estämättä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on arvioinut, ettei alkoholijuoman toimittajia koskeva sääntely muodosta ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain (1384/2015) 3 §:ssä tarkoitettua uutta säänneltyä ammattia. Alkoholijuoman toimittaja ei ole itsenäinen ammatti, vaan toimituksia suorittaisivat esimerkiksi ravintoloiden työntekijät tai logistiikkayrityksen työntekijät ja lähetit. Alkoholijuoman toimittaminen voisi siis kuulua osana tällaisten henkilöiden työtehtäviin, mutta alkoholijuoman toimittaja ei olisi itsessään ammatti.

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
Samoin esimerkiksi ravintolatyöntekijä ei ole säännelty ammatti, vaikka ravintoloissa työskenteleviltä edellytetään hygieniapassin suorittamista ja anniskelutoiminnassa työskenteleviltä edellytetään anniskelupassin suorittamista.

Lausunnot eivät anna aihetta muutoksille.

## Toimituspassi ja toimituspassikokeen järjestäminen (17 a, 38, 57 ja 58 §)

*Lausunnot*

Toimituspassia pidettiin lausunnoissa yleisesti kannatettavana. Valviran ja aluehallintovirastojen lausuntojen mukaan jotta säännöksen noudattamista pystyttäisiin valvomaan koeostoilla, pitäisi laissa edellyttää, että toimittajilla olisi toimituspassi mukana aina luovuttaessaan alkoholijuomia vastaanottajalle ja hänen pitäisi myös vaadittaessa esittää toimituspassi alkoholijuomien vastaanottajalle. Wolt puolestaan esitti, että toimituspassiin pitäisi liittää passin haltijan valokuva.

Osa lausunnonantajista otti kantaa toimituspassikoulutusta tarjoaviin tahoihin. Valvira ja aluehallintovirastot pitivät kannatettavana, että oikeus toimituspassikokeen järjestämiseen olisi ammatillisen koulutuksen järjestäjillä, vapaan sivistystyön oppilaitoksilla, ammattikorkeakouluilla ja yliopistoilla. Mikäli toimitusluvanhaltijat voisivat itse järjestää kokeet, olisi vaarana, että toimituspassi perustuisi lähinnä luvanhaltijan omaan koulutukseen mahdollisimman helpolla ja pinnallisella mallilla. Posti sen sijaan katsoi lausunnossaan, että toimituspassin voisi myöntää myös muu koulutuspalveluita tarjoava rekisteröity toimija, joka toimii yhteistyössä virallisen koulutuksen järjestäjän kanssa tai toteuttaa koulutusta viranomaisen hyväksymän koulutusohjelman mukaisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriö korosti lausunnossaan, että toimituspassikokeen järjestäminen tulisi olla vapaaehtoinen tehtävä ja tämä tulisi huomioida 58 §:n muotoilussa.

Vanhusasiavaltuutettu katsoi lausunnossaan, että myös toimituspassisääntelyssä tulisi huomioida se, että alkoholin toimittaja tulisi velvoittaa tekemään tarvittaessa ilmoitus sosiaalihuollon tarpeesta.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että hallituksen esityksessä ehdotettu toimituspassijärjestelmä siihen liittyvine vastuineen ja velvollisuuksineen asettaa selkeän oikeudellisen kehikon toimitustoiminnalle. Riittävää on, että alkoholijuoman toimittajalta edellytetään toimituspassikokeen suorittamista, ja velvollisuus huolehtia siitä, että toimittajalla on toimituspassi, kuuluu lakiehdotuksen 57 §:n 3 momentin mukaisesti toimitusluvanhaltijalle.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä, että toimituspassikokeita voisi järjestää ja toimituspasseja myöntää hallituksen esityksessä mainitut tahot eli ammatillisen koulutuksen järjestäjät, vapaan sivistystyön oppilaitokset, ammattikorkeakoulut ja yliopistot. Nämä ovat valvottuja tahoja, joiden toimintaa säännellään lainsäädännöllä. Ministeriö yhtyy Valviran lausunnossa esitettyyn näkemykseen, että mikäli toimitusluvanhaltijat itse voisivat järjestää toimituspassikokeita, olisi vaarana, että toimituspassi perustuisi lähinnä luvanhaltijan omaan koulutukseen. Säätämällä toimituspassikokeiden järjestäminen hallituksen esityksessä mainittujen tahojen tehtäväksi varmistuttaisiin siitä, toimituspassikokeita järjestävät ja myöntävät tahot olisivat erillisiä organisaatioita itse toimitustoimintaa harjoittavista toimijoista. Ministeriö kuitenkin korostaa, että lakiehdotuksen 58 §:n 2 momentin sanamuodon mukaisesti toimituspassikokeen järjestäminen on vapaaehtoista toimintaa. Kyseisessä pykälässä ei säädetä mainittujen tahojen

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne

velvollisuudesta tarjota toimituspassikokeita. Pykälän velvoittavat säännökset koskevat sen sijaan esimerkiksi sitä, että tarjotessaan toimituspassikokeita niiden tulisi mahdollistaa kokeen suorittaminen suomen, ruotsin ja englannin kielellä.

Lausunnot eivät anna aihetta muutoksille.

## Toimitus- ja luovutusajat sekä Alkon aukioloajat (27, 42 ja 42 a §)

*Lausunnot*

Talousvaliokunta on lausunnossaan katsonut, että Alkolla tulee olla mahdollisuus toimittaa tuotteitaan samoilla kellonaikarajoitteilla kuin rajat ylittävässä etämyynnissä tai muussa kotimaan vähittäismyynnissä. Alkoholin toimitusmyynnissä tulee noudattaa samoja luovutusaikoja myös siksi, että sääntely olisi johdonmukaisempaa ja selkeämpää toimitusluvan haltijoiden ja kuluttaja-asiakkaiden näkökulmasta. Talousvaliokunnan mielestä Alkon tehtävän ja toimintaedellytysten vahvistamiseksi myös Alkon aukioloaikoja tulee laajentaa mahdollistamaan sunnuntai- ja arkipyhän aukiolo ja että Alkoa koskevat erilliset toimitusaikarajoitukset tulee poistaa.

Myös Alko ja SAJK katsoivat lausunnossaan, että Alkolla tulee olla vastaavat toimitusajat kuin muilla kotimaassa ja etämyynnissä tai vaihtoehtoisesti etämyynnin toimitusaikoja on rajattava vastaaviksi kuin Alkolla. Alko huomautti, että etämyynnin kautta toimitettavat juomat voivat olla vahvuudeltaan samoja, joita Alkosta ostettuna voidaan toimittaa kotiin vain Alkon aukioloaikojen mukaisesti. Koska etämyyntiä ei sidottaisi vähittäismyyntilupaan, toisin kuin kotimaan verkkokaupassa ja toimitusmyynnissä, ei eri toimitusajoille olisi saman vahvuisten tuotteiden osalta oikeudellista perustetta.

PAM sen sijaan katsoi lausunnossaan, että Alkon aukioloaikoja ei tulisi pidentää, sillä aukiolojen laajentaminen ei muuta Alkon tilannetta kuin rajatusti tietyillä alueilla. Laajentaminen olisi myös ristiriidassa alkoholilain 1 ja 23 §:ien kanssa. Myös THL katsoi täydentävässä lausunnossaan, ettei Alkon aukioloaikoja tulisi pidentää.

Valvira toi esille lausunnossaan, että ehdotettujen säännösten perusteella alkoholijuoman vähittäismyyntiä olisi alkoholijuoman luovuttaminen kotimaan vähittäismyynnistä tai alkoholiyhtiöstä toimitusluvan haltijalle, jolloin myös alkoholijuoman toimitukseen luovutuksessa tulisi noudattaa alkoholilain 42 §:n säännöstä vähittäismyyntiajasta. Lausunnon mukaan tätä ei olisi tarkoituksenmukaista edellyttää, joten asia olisi hyvä selkeyttää säännöksissä tai perusteluissa.

Valvira, aluehallintovirastot, Kanta-Hämeen hyvinvointialue, Mieli ry ja EHYT ehdottivat lausunnoissaan pikatoimitusten kieltoa. Lausunnonantajien mukaan toimitus tulisi sallia vasta tietyn tuntimäärän kuluttua tilauksesta tai mahdollisesti seuraavana päivänä. Nopean toimituksen kielto nähtiin tärkeäksi, sillä tällä voitaisiin vähentää päihtyneiden ostoyrityksiä ja juomistilanteiden pitkittymisiä.

Valvira toi esille lausunnossaan, että on kannatettavaa, ettei toimitusaika ole laajempi kuin vähittäismyyntiaika. Lisäksi Valvira huomautti, että ehdotuksessa toimitusaikaa koskevaa säännöstä sovellettaisiin kaikkiin yli 1,2 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviin alkoholijuomiin, kun taas vähittäismyynti- ja anniskeluaikaa koskevia säännöksiä sovelletaan yli 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviin alkoholijuomiin.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että esityksessä on katsottu tarkoituksenmukaiseksi, että Alkon toimitusajat vastaisivat Alkon nykyisiä aukioloaikoja. Alkon aukioloaikojen rajoituksilla on vähennetty vahvempien alkoholijuomien saatavuutta ja siten pyritty vähentämään alkoholihaittoja. Vaikka etämyynnissä alkoholijuomia voitaisiin luovuttaa kotimaan vähittäismyyntiaikojen mukaisesti, ei tämä edellytä Alkon aukiolo- tai toimitusaikojen laajentamista. Sosiaali- ja terveysministeriö tuo esille, että kyseessä olevaa aukioloaikojen laajentamisen mahdollisia vaikutuksia ei ole arvioitu hallituksen esityksessä eikä muutosehdotuksesta ole esimerkiksi kuultu sidosryhmiä. Sosiaali- ja terveysministeriön käsityksen mukaan tällainen muutos olisi perusteltua valmistella normaalin lainsäädäntöprosessin mukaisesti siten, että asiassa arvioidaan vaikutukset ja asiasta kuullaan eri tahoja.

Esityksessä ei ole esitetty ns. pikatoimituksen kieltoja, sillä nämä voisivat käytännössä olla haastavia. Erityisesti ravintoloiden noutotilaukset tehdään tyypillisesti siten, että annokset toimitetaan mahdollisimman pian samana päivänä. Mikäli alkoholijuomien toimitus sallittaisiin vasta esimerkiksi seuraavana päivänä, merkitsisi tämä käytännössä sitä, että ravintoloista ei voisi tilata ruokajuomaa noutoruuan yhteydessä. Myös ruuan verkkokaupassa saman päivän toimitukset ovat jo käytössä. Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa, että alkoholijuomien toimituksissa sovellettaisiin samoja luovutuskieltoja kuin vähittäismyynnissä. Alkoholijuoman toimittaja ei saisi luovuttaa alkoholijuomaa vastaanottajalle, mikäli henkilön päihtymys on selvästi havaittavissa.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että voimassa olevan lain 42 §:n säännökset vähittäismyyntiajasta on tarkoitettu koskemaan alkoholijuomien luovutusta suoraan asiakkaalle eikä alkoholijuoman luovutusta toimitukseen. Mikäli valiokunta katsoo, että asia tulisi tarkentaa pykälätasolla, voitaisiin voimassa olevan lain 42 §:ää tarkentaa esimerkiksi lisäämällä pykälän uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin seuraavasti:

**Edellä 1 ja 2 momenttia ei sovelleta alkoholijuoman luovutukseen toimitusluvan haltijalle tai tämän lukuun toimivalle**.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että toimitusaikaa koskevaa säännöstä olisi johdonmukaista soveltaa vähittäismyynti- ja anniskeluaikaa vastaavasti yli 2,8 tilavuusprosenttia sisältäviin alkoholijuomiin. Tämän vuoksi sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa, että esityksen 42 a §:ään lisätään uusi 4 momentti:

**Edellä 1–3 momenttia ei sovelleta enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviin alkoholijuomiin.**

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa vielä selkeyden vuoksi, että yli 1,2 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviin alkoholijuomiin sovelletaan aina 37 §:ssä säädettyjä luovutuskieltoja.

## Alkoholijuomien pakkaaminen/merkintävelvoitteet (35 §)

*Lausunnot*

Esityksessä ehdotettaisiin, että vähittäismyyntiluvanhaltijan ja Alkon tulisi huolehtia siitä, että toimitukseen merkitään sen sisältävän alkoholijuomaa. Jos toimitus sisältäisi väkevää alkoholijuomaa, tulisi Alkon huolehtia, että myös tämä merkitään toimitukseen. Valvira ja aluehallintovirasto kannattivat lausunnoissaan merkintävelvoitteita. Valvontaviranomaiset kuitenkin katsoivat, että esityksessä tulisi tarkentaa, millainen merkintä riittäisi täyttämään velvollisuuden. Valvira katsoi myös, että valvonnan mahdollistamiseksi tulisi edellyttää, että merkintä tehtäisiin nimenomaan alkoholijuomapakkaukseen. Lisäksi Valvira edellytti

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
lausunnossaan lisäedellytyksiä alkoholijuomien pakkaamiseen. Valviran lausunnon mukaan laissa pitäisi edellyttää, että alkoholijuomat pakataan erilleen mahdollisista muista tuotteista ja että pakkaukseen tulisi tehdä merkintä myös noudatettavista luovutuskielloista. MaRa puolestaan katsoi, että jos toimituksesta kävisi ilmi sen sisältö, erillistä merkintää ei pitäisi vaatia.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Kotimaan vähittäismyynnistä tai Alkosta tilattujen juomien osalta edellytetään myös alkoholijuomien merkitsemistä. Tätä voidaan pitää perusteltuna, jotta vältetään tilanteet, joissa esimerkiksi ruokalähetti ei tietäisi lähetyksen sisältävän alkoholijuomia. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää riittävänä vaatimuksena sitä, että alkoholijuomia sisältävät lähetykset merkitään lähetykseen. Alkoholijuomien pakkaaminen erilleen muista tuotteista voisi aiheuttaa tarpeetonta työtä vähittäismyyjille, kun lähetyksistä kuitenkin selviäisi, että ne sisältävät alkoholijuomia. Myös erilliset luovutuskieltomerkinnät olisivat hallinnollisesti raskaita. Alkoholijuomien toimitusluvanhaltija ja alkoholijuoman toimittaja vastaavat aina siitä, että luovutuskieltoja noudatetaan.

Esityksessä on pyritty mahdollisimman joustavaan malliin alkoholijuomalähetyksen merkitsemisessä. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan nyt valitussa mallissa huolehditaan tarpeellisen tiedon välittämisestä toimitusketjussa, mutta ei aiheuteta ylimääräistä hallinnollista taakkaa yrityksille.

Lausunnot eivät anna aihetta muutoksille.

## Toimituskieltopaikat (37 §)

*Lausunnot*

Useissa lausunnoissa otettiin kantaa ehdotuksen toimituskieltopaikkoja koskevaan sääntelyyn. Valvira ja aluehallintovirastot katsoivat, että toimitus pitäisi sallia ainoastaan koti- ja yritysosoitteisiin, pois lukien lasten ja nuorten kokoontumisiin liittyvät paikat ja sosiaalihuollon yksiköt. EHYTin lausunnossa todettiin, että toimituskieltojen tulisi koskea myös paikkoja, joissa järjestetään lapsille ja nuorille suunnattua toimintaa. Sisäministeriö totesi, että toimituspaikkakieltoihin tulisi lisätä järjestyslain 4 §:ssä säädetyt paikat, joissa päihdyttävien aineiden nauttiminen on kiellettyä. EHYT ja Kanta-Hämeen hyvinvointialue katsoivat myös, että toimitus tulisi kieltää julkisille paikoille. Valvira myös totesi, että sääntelyn perusteella olisi epäselvää, voisiko alkoholijuomia toimittaa toimituskieltopaikkojen lähelle, kuten koulun edustalle, silloinkin, kun siellä ei harjoiteta toimintaa.

Kaupan liitto, PTY ja Wolt totesivat lausunnoissaan, että toimituskieltojen tarkoitusperä on ymmärrettävä, mutta että kiellot olisivat käytännössä erittäin ongelmallisia. Myös Posti katsoi, että toimituskieltojen kohteiden tulee olla yksiselitteisen selkeitä sekä toimitusluvan haltijan että yksittäisten kuljetusten toimittajien oikeusturvan kannalta. Postin mukaan selkeintä olisi, että myyjä vastaisi siitä, että toimitusta ei voi tilata tiettyyn paikkaan. Kaupan liitto, PTY, Wolt ja Posti katsoivat, että mikäli toimituskieltopaikoista pidetään kiinni, tulisi viranomaiselle säätää velvollisuus ylläpitää ajantasaista toimijoille saatavissa olevaa koko maan kattavaa listaa toimituskieltopaikoista koneellisesti luettavassa muodossa. Valviran lausunnossa puolestaan todettiin, että valvontaviranomaiset eivät pysty ylläpitämään ajantasaista listausta toimituskieltopaikoista. Valviran lausunnon mukaan selkeämpää olisi säätää paikoista, joihin toimittaminen on sallittua.

Sekä elinkeinoelämän edustajien että Valviran lausunnoissa kiinnitettiin huomiota erityisesti ehdotettuun toimituskieltoon varhaiskasvatuksen järjestämispaikoista. Lausunnoissa nostettiin esille, että tällaisten

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
toimituskieltojen noudattaminen voisi olla käytännössä erittäin haastavaa, sillä määritelmä pitäisi sisällään myös esimerkiksi perhepäivähoidon omassa kodissa tai kerhotilan asuinkerrostalon alakerrassa, jos siellä pidettäisiin esimerkiksi koululaisten iltapäiväkerhoa. Alkoholijuoman toimittajalla ei olisi mahdollisuuksia ulkoapäin havaita, että kyseessä olisi toimituskieltopaikka.

Valvira ja MaRa kiinnittivät huomiota anniskelupaikkoja koskevaan toimituskieltoon. Valviran lausunnon mukaan säännöksessä tai vähintään lain esitöissä tulisi selventää, olisiko alkoholijuomien toimittaminen ennakkoon hyväksyttyjen anniskelupaikkojen anniskelualueille kiellettyä silloinkin, kun ne eivät olisi anniskelukäytössä. MaRa ehdotti lausunnossaan 37 §:n 5 momenttiin tarkennettavaksi, että jos kyseessä on paikka tai tila, jossa voidaan anniskella ilmoituksella, alkoholijuomia ei saisi toimittaa, kun siellä anniskellaan.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Esityksessä on pyritty mahdollisimman selkeään ja yksiselitteiseen sääntelyyn sen osalta, minne alkoholijuomia voidaan toimittaa. Lähtökohtana esityksessä on, että alkoholijuomia voidaan toimittaa ostajan ja myyjän sopimaan paikkaan. Esityksessä on kuitenkin tunnistettu, että on tiettyjä paikkoja, jonne alkoholia ei ole toivottavaa tai tarkoituksenmukaista toimittaa. Tämän vuoksi on esitetty, että tiettyihin, tarkkaan rajattuihin paikkoihin ei saisi toimittaa alkoholia. Toimituskieltopaikat on pyritty määrittelemään sellaisiksi, että ne ovat mahdollisimman yksiselitteisiä ja sellaisia, että esimerkiksi alkoholin toimittaja kykenee alkoholia toimittaessaan silmämääräisesti arvioimaan, onko kyseessä toimituskieltopaikka vai ei. Toimituskieltopaikkojen yksiselitteisyys on tärkeää siksikin, että sosiaali- ja terveysministeriö ei pidä perusteltuna velvoittaa viranomaisia pitämään koko maan kattavaa listausta toimituskieltopaikoista. Vaikka tämä voisi helpottaa toimijoita, olisi vaatimus käytännössä mahdoton viranomaiselle ja vähintäänkin edellyttäisi huomattavaa resurssia viranomaiselta.

Koska toimituskieltopaikkojen tulee olla mahdollisimman yksiselitteisiä, toimituskieltopaikoiksi ei ole määritelty lasten ja nuorten kokoontumiseen liittyviä paikkoja. Tällaisia kokoontumistiloja voisi olla hyvin monenlaisissa tiloissa eikä tällaisista paikoista välttämättä olisi saatavilla tietoa riittävällä tarkkuudella. Tällaisia paikkoja ei myöskään olisi mahdollista havaita luovutustilanteessa. Esimerkiksi erilaisia kerho- tai harrastustiloja voisi olla asuinkerrostalojen tiloissa tai sellaisten yhdistysten tai yritysten tiloissa, joissa on paljon muutakin toimintaa. Toimituskieltopaikoiksi on pyritty määrittelemään sellaiset paikat, joissa tyypillisesti on lapsiin liittyviä toimintoja, ja joiden osalta ei syntyisi monitulkintaisuutta, kuten lastensuojelulain (417/2007) 57 §:ssä tarkoitettujen lastensuojelulaitosten asuinyksiköt, lasten leikkikentät ja esi- tai perusopetuksen järjestämispaikat.

Osassa lausunnoissa on nostettu esille, että jotkin toimituskieltopaikat voisivat olla tulkinnanvaraisia. Esille on erityisesti nostettu perhepäivähoito omassa kodissa tai kerhotila, kuten asuinkerrostalon alakerrassa toimiva koululaisten iltapäiväkerho. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää perusteltuna tarkentaa toimituskieltopaikkoja tämän osalta. On totta, että alkoholijuoman toimittajan ei olisi mahdollista tietää, järjestetäänkö henkilön omassa kodissa perhepäivähoitoa eikä olisi tarkoituksenmukaista kieltää alkoholijuoman toimittamista yksityishenkilön kotiin sillä perusteella, että siellä järjestetään osan ajasta perhepäivähoitoa. Tämän vuoksi sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa tarkennusta toimituskieltopaikkoihin siten, että varhaiskasvatuksen järjestämispaikat korvattaisiin viittaamalla varhaiskasvatuslain 1 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin päiväkoteihin (kts. pykäläehdotus jäljempänä).

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
Toimituskieltopaikoiksi ei ole myöskään esitetty sosiaalihuollon toimintayksiköitä. Kaikkien sosiaalihuollon toimintayksiköiden määritteleminen toimituskieltopaikoiksi olisi haastavaa, koska toimintaa voidaan järjestää erilaisissa tiloissa eikä ulkopuolinen henkilö aina pystyisi tunnistamaan paikkoja sosiaalihuollon toimintayksiköksi. Lisäksi on huomattava, että toisin kuin esimerkiksi terveydenhuollon palveluyksiköissä, sosiaalihuollon palveluyksiköt voivat kuulua kotirauhan piiriin. Määritelmä pitäisi sisällään esimerkiksi palveluasumisen yksiköt. Vaikka sosiaalihuollon asiakkaat ovat toimintakyvyltään usein huonokuntoisia, voi henkilö tarvita palveluasumista myös esimerkiksi siksi, että tarvitsee fyysisen vammansa takia apua hyvin paljon. Toimituksen kieltäminen tällaisen henkilön osalta voisi olla ongelmallista henkilön itsemääräämisoikeuden ja yhdenvertaisuuden kannalta. Toimituskieltopaikoiksi on kuitenkin määritelty päihdehuollon yksiköt ja lastensuojelulain 57 §:ssä tarkoitettujen lastensuojelulaitosten asuinyksiköt.

Lähtökohtaisesti alkoholijuoman toimittaminen laissa määriteltyihin toimituskieltopaikkoihin on kiellettyä aina ajankohdasta riippumatta. Tämä osaltaan helpottaa käytännön toimintaa, kun alkoholijuoman toimittajan tai luvanhaltijan ei tarvitse arvioida erikseen sallittuja toimitusaikoja. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että olisi kuitenkin perusteltua tarkentaa anniskelupaikkoja koskevaa sääntelyä siten, että ennakkoon hyväksyttyihin anniskelupaikkoihin toimittaminen olisi kiellettyä ainoastaan silloin, kun niissä anniskellaan alkoholijuomia. Voimassa olevan alkoholilain esitöiden mukaan ennakkoon hyväksytyn anniskelupaikan tilat olisivat anniskelualuetta ainoastaan kyseisten tilaisuuksien ajan (HE 100/2017 vp s. 84). Olisi siten johdonmukaista kieltää toimitus ainoastaan silloin, kun tila toimii anniskelualueena.

Sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa 37 §:n 3 ja 4 momenttia tarkennettavaksi seuraavasti:

---

Alkoholijuomaa ei saa toimittaa:
1) terveydenhuollon palveluyksiköihin;
2) päihdehuollon yksiköihin;
3) lastensuojelulain (417/2007) 57 §:ssä tarkoitettujen lastensuojelulaitosten asuinyksiköihin;
4) varhaiskasvatuslain **1 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin päiväkoteihin;**
5) esi- tai perusopetuksen järjestämispaikkoihin;
6) yleisille leikkikentille.

Alkoholijuomaa ei myöskään saa toimittaa 85 §:ssä tarkoitettuun paikkaan, jossa ei saa nauttia alkoholia, eikä tilaan tai paikkaan, joka on hyväksytty anniskelualueeksi. **Jos kyseessä on paikka tai tila, jossa voidaan alkoholilain 20 §:n perusteella anniskella ilmoituksella, alkoholijuomia ei saa toimittaa tilaan, kun siellä anniskellaan.**

---

## Vähittäismyynnin noutopisteet (17 ja 26 §)

*Lausunnot*

Valvira ja aluehallintovirastot vastustivat lausunnoissaan ehdotettua noutopistesääntelyä. Lausunnoissa katsottiin, että noutopisteet mahdollistaisivat vähittäismyyntipaikkaa koskevien säännösten kiertämisen. Uusi sääntely sallisi noutopisteet, joista juomat luovutettaisiin toimitukseen, mutta käytännössä ne mahdollistaisivat myös suoran luovutuksen asiakkaille ilman myyntipaikkaa koskevia velvoitteita. Siten noutopisteissä ei tarvitsisi noudattaa esimerkiksi elintarvikevaatimusta. Lausunnoissa katsottiin, että sääntely mahdollistaisi esimerkiksi pelkästään alkoholijuomiin perustuvan myymäläketjun luomisen.

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
Valviran lausunnossa todettiin vielä, että voimassa olevan lain mukaan vähittäismyyntiluvan myöntäminen ei ole mahdollista määräaikaisen anniskeluluvan tai ennakkoon hyväksytyn anniskelualueen yhteyteen lukuun ottamatta useiden alkoholijuomien valmistajien esittelytilaisuutta. Jatkossa olisi mahdollista perustaa noutopiste esimerkiksi musiikkifestivaalin sisäänkäynnin ulkopuolelle, jossa alkoholijuoman toimittaja voisi luovuttaa juomia asiakkaille.

Valvira ja aluehallintovirastot katsoivat, että mikäli noutopisteet sallitaan laissa, tulisi niiden määrä rajoittaa yhteen vähittäismyyntilupaa kohden ja lupamaksut tulisi ulottaa koskemaan myös noutopisteitä. Lisäksi Valvira piti tärkeänä selventää, mitkä lupamääräykset koskevat noutopisteitä ja mitkä lain säännökset koskevat noutopistetoimintaa.

Posti katsoi lausunnossaan, että lakiin pitäisi täsmentää, että toimitusluvanhaltijan noutopisteistä saa luovuttaa alkoholijuomaa myös suoraan kuluttajalle vähittäismyyntikäytäntöjen mukaisesti. Postin lausunnon mukaan noutopistesääntelyn ei pitäisi johtaa päällekkäisiin lupamenettelyihin ja esimerkiksi siihen, että noutopisteeltä edellytettäisiin sekä toimituslupaa että vähittäismyyntilupaa.

Alko totesi lausunnossaan pitävänsä tärkeänä, että esityksessä on täsmennetty 26 §:ää niin, että Alkolla on vastaava oikeus varastosta tehtäviin luovutuksiin kuin vähittäismyyntiluvanhaltijoilla on 17 §:n perusteella.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että noutopistesääntelyn tarkoituksena on helpottaa vähittäismyynnin logistiikkaketjuja. Esityksen 3 §:n 1 momentin 11 kohdan ja 17 a §:n mukaan alkoholijuoman toimituksissa vähittäismyyjän tulee luovuttaa alkoholijuoma suoraan toimitusluvanhaltijalle tai tämän lukuun toimivalle. Pääsääntöisesti alkoholijuomat luovutettaisiin todennäköisesti suoraan vähittäismyyntipaikasta toimitusluvanhaltijalle. Vähittäismyyjällä voi kuitenkin olla esimerkiksi varastoja, jonne verkko-ostokset toimitettaisiin noudettaviksi. Noutopistesääntelyn tarkoituksena on joustavoittaa vähittäismyyjän toimintaa siten, että tilaus voidaan kuljettaa sinne, missä niiden nouto toimitukseen on tarkoituksenmukaisinta.

Noutopistesääntely ei tarkoita sitä, että lain 17 §:ssä säädettyä elintarvikevaatimusta ei sovellettaisi. Vähittäismyyntiluvan edellytyksenä olisi jatkossakin 17 §:n 1 momentin 1 kohdan mukainen elintarvikevaatimuksen täyttyminen, eli lupa voitaisiin myöntää monipuolista valikoimaa päivittäin tarvittavia elintarvikkeita alueidenkäyttölaissa (132/1999) tarkoitetussa rakennuksessa muutoin kuin tilapäisesti myyvälle hakijalle, jos alkoholijuomien myynnin osuus elinkeinotoiminnassa ei ole selvästi muiden elintarvikkeiden myynnin osuutta suurempi. Vähittäismyyntiluvan haltijalla tulisi siis olla vähittäismyyntipaikka eikä alkoholijuomien myynnin osuus saisi olla elintarvikkeiden myynnin osuutta selvästi suurempi. Noutopistesääntely mahdollistaisi ainoastaan sen, että tarvittaessa vähittäismyyntipaikasta myydyt tuotteet voidaan kuljettaa esimerkiksi vähittäismyyjän varastolle, josta ne olisi helpompi luovuttaa alkoholijuomien toimitusluvan haltijalle.

Noutopistesääntely koskee nimenomaisesti alkoholijuoman luovuttamista vähittäismyyjältä alkoholijuoman toimittajalle. Lähtökohtaisesti noutopisteet olisivat todennäköisesti vähittäismyyjän varastotiloja, jossa kuljetusyritys ottaisi tuotteet vastaan. Alkoholijuoman toimituksessa luovutus ostajalle voidaan sen sijaan sopia vapaasti ostajan haluamaan paikkaan, pois lukien laissa määritellyt toimituskieltopaikat. Periaatteessa luovutukset voidaan sopia myös noutopisteeseen, mutta tällöin noudatetaan samaa sääntelyä kuin toimituksissa muutoinkin. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että vain alkoholijuoman toimittaja saa luovuttaa alkoholijuoman.

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
Lausunnot eivät anna aihetta muutoksille.

## Alkoholijuoman palauttaminen toimituksen epäonnistuessa (42 a §)

*Lausunnot*

Esityksessä ehdotettaisiin, että toimitusluvan haltijalla olisi velvollisuus palauttaa alkoholijuoma suoraan takaisin myyjälle, jos alkoholijuomaa ei voitaisi luovuttaa vastaanottajalle tämän iän vuoksi. Mikäli alkoholijuoman toimitus epäonnistuisi jostakin muusta syystä, alkoholijuoma voitaisiin toimittaa asiakkaalle myöhemmin sallittuna toimitusaikana. Valviran lausunnossa katsottiin, että laissa tulisi edellyttää, että kaikissa epäonnistuneissa toimituksissa juoma palautettaisiin myyjälle. Valviran lausunnossa todettiin, että laki mahdollistaisi välivarastoinnin, mihin ei sovellettaisi elintarvikelain säännöksiä ja jota ei valvottaisi.

Posti piti tärkeänä lausunnossaan, että tilanteissa, joissa alkoholijuomaa ei voida luovuttaa asiakkaalle säädettynä aikana, tulisi toimittajalla olla mahdollisuus toimittaa tilaus myöhemmin noutopisteen kautta. Postin lausunnon mukaan tämä on erityisen tärkeää pitkien kuljetusreittien alueilla, joissa palautus myyntipaikkaan tai kuljetusyrityksen varastolle aiheuttaisi merkittävää logistista kuormitusta ja kustannuksia.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että alkoholijuoman toimitusluvan haltijan ja alkoholijuoman toimittajan tulee aina huolehtia siitä, että alkoholijuomia ei luovuteta luovutuskieltojen vastaisesti vastaanottajalle. Samoin alkoholijuoman toimitusluvanhaltijan ja alkoholijuoman toimittajan tulee huolehtia siitä, että alkoholijuomia ei luovuteta sallittujen luovutusaikojen ulkopuolella. Alkoholijuomien toimituksissa logistiikkaketjut voivat kuitenkin olla pitkiä, ja alkoholijuoman palauttaminen myyjälle asti voisi joissakin tilanteissa aiheuttaa kohtuutonta haittaa. Olisi mahdollista, että alkoholijuoma olisi kuljetettu esimerkiksi toisesta kaupungista. Etämyyntitilanteissa alkoholijuomat olisi kuljetettu kokonaan toisesta maasta. Vaikka on erittäin tärkeää, ettei alkoholijuomia luovuteta luovutuskieltojen vastaisesti, niin voidaan pitää perusteltuna, että toimituksissa on mahdollista luovuttaa alkoholijuoma seuraavana mahdollisena ajankohtana, mikäli tällöin ei ole enää perustetta olla luovuttamatta alkoholijuomaa. Tilanne ei poikkeaisi merkittävästi vähittäismyynnissä noudatettavasta menettelyssä, sillä vähittäismyynnissäkin alkoholijuoma voidaan myydä asiakkaalle esimerkiksi seuraavana päivänä, jos luovutuskieltoperuste olisi poistunut.

Esityksessä on pidetty perusteltuna sitä, että silloin kun luovutuskielto koskee vastaanottajan ikää, alkoholijuoma tulee palauttaa aina myyjälle. Tätä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena, koska alkoholijuomaa ei voitaisi luovuttaa ennen kuin henkilö on täyttänyt 18 tai 20 vuotta.

Lausunnot eivät anna tarvetta muutoksille.

## Luvanhaltijan velvollisuus luovuttaa tietoja viranomaiselle/tietojen säilytysaika (62 §)

*Lausunnot*

Esityksen 62 §:n 3 momentin perusteella toimivaltaisella viranomaisella olisi oikeus saada vähittäismyyntiluvanhaltijalta alkoholijuoman toimituksen suorittavan toimitusluvanhaltijan nimi sekä lupanumero. Lisäksi saman pykälän 6 momentin mukaan valvontaviranomaisella olisi valvontaa varten oikeus saada toimitusluvan haltijalta alkoholijuoman toimituksen suorittaneen toimittajan nimi ja

yhteystiedot. Posti katsoi lausunnossaan, että säännösten edellyttämästä henkilötietojen käsittelystä, erityisesti toimitusluvan haltijalta vaadittuun tietojen säilytysajan pituuteen olisi tarpeen saada yksiselitteinen määritelmä.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysministeriö ei pidä tarpeellisena asettaa lakiin sitovaa enimmäismääräaikaa tietojen säilyttämiselle. Luvanhaltijalla on velvollisuus säilyttää viranomaisen tarvitsemat tiedot toiminnassaan. Tietojen säilytysajassa olisi huomioitava yhtäältä valvonnan tarpeet ja toisaalta tietosuojasääntelyn yleiset periaatteet. Näin ollen henkilötietoja voisi säilyttää vain niin kauan, kun ne ovat tarpeen henkilötietojen käyttötarkoituksen kannalta.

Lausunnot eivät anna aihetta muutoksille.

## Toimituslupaan asetettavat ehdot ja rajoitukset (17 a §)

*Lausunnot*

Valvira kannatti lausunnossaan mahdollisuutta asettaa toimitustoimintaan lupaehtoja, mutta vastusti heikennyksiä, joita esityksessä on tehty verrattuna kotiinkuljetusta koskevaan hallituksen esitykseen (HE 173/2024 vp). Valvira katsoi lausunnossaan, että lupaehtoja tulisi voida asettaa myös henkilöstöä ja toimitusaikaa koskien.

MaRa ja Kaupan liitto katsoivat, että esityksen 17 a §:n 2 momentin perusteluita pitäisi selkeyttää. Lausuntojen mukaan perusteluista saa sen käsityksen, että omavalvonnassa pitäisi aina pitää kirjaa luovutustilanteista ja että kirjaamiseen velvoittava lupaehto voitaisiin asettaa aina, jos omavalvonnassa ei olisi tätä tehty. Lausuntojen mukaan puheena olevassa pykälässä ei edellytetä kirjausten tekoa luovutustilanteista. Tällaista vaatimusta ei myöskään ole sisältynyt valmistelussa olevaan sosiaali- ja terveysministeriön asetusmuutoksen, jossa säädettäisiin tarkemmin omavalvontasuunnitelman sisällöstä. Nyt perustelujen sanamuoto antaa ymmärtää, että yksiselitteisesti omavalvontakirjausten puuttuminen luovutustilanteista voitaisiin sellaisenaan tulkita lain noudattamatta jättämiseksi.

EHYT katsoi puolestaan lausunnossaan, että toimituslupa pitäisi lupaehdoissa myöntää vain määräajaksi.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että lupaehtoja koskevassa sääntelyssä on huomioitu perustuslakivaliokunnan lausunto PeVL 58/2024 vp, joka annettiin alkoholijuoman toimittamista koskevasta hallituksen esityksestä HE 173/2024 vp. Perustuslakivaliokunnan mielestä hallituksen esityksen lakiehdotuksen 17 a §:n 2 momentin säännös lupaviranomaisen toimivallasta määrätä alkoholijuomien toimituslupaan ehtoja ja rajoituksia oli liian avoin. Viranomaisen toimivallan liittää toimilupaan ehtoja tulee perustua riittävän täsmällisiin lain säännöksiin (ks. esim. PeVL 46/2016 vp, s. 3 ja PeVL 13/2014 vp, s. 2). Perustuslakivaliokunta katsoi, että säännöksen avoimuudella on erityistä merkitystä lakiehdotuksen mukaisen valvonnan täsmällisen määrittelyn ja 71 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaisen seuraamusmaksun määräämisedellytyksiin kohdistuvan täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksen kannalta. Lausunnon mukaan sääntelyä oli syytä täsmentää.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa myös, että 17 a §:n 2 momentin perusteluissa ei todeta, että pelkästään omavalvontakirjausten puuttuminen luovutustilanteista tulkittaisiin lain noudattamatta jättämiseksi. Esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa on tuotu esille lupaehtojen poikkeuksellista

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne

luonnetta. Esityksessä lähtökohtana on, että toimitusluvan haltija noudattaa laissa säädettyjä velvollisuuksia ja toimitusluvan haltijalla on oikeus ja velvollisuus estää haittojen syntyminen omavalvonnalla ja itse päättämillään toimenpiteillä. Koska toimituksissa tapahtuvat luovutustilanteet ovat hankalammin valvottavissa ja niihin liittyy enemmän riskejä, olisi toimitustoimintaan mahdollista asettaa ehtoja ja rajoituksia, jos se olisi välttämätöntä valvonnan turvaamiseksi tilanteissa, joissa viranomaisella olisi aihetta olettaa, ettei alkoholijuomien toimitusluvan haltija noudata laissa säädettyjä velvollisuuksiaan alkoholijuoman toimituksessa tai luovutuksessa. Perusteluissa on mainittu esimerkkinä, että jos toimijasta olisi tehty epäkohtailmoituksia esimerkiksi luovutuskieltojen rikkomisesta ja valvontaviranomaisella olisi aihetta olettaa, että alkoholijuomia olisi luovutettu esimerkiksi alaikäisille, voitaisiin poikkeuksellisesti asettaa lupaehtoja omavalvontaan. Lupaehdoissa voitaisiin tällöin esimerkiksi määrätä pitämään luovutustilanteista kirjaa omavalvonnassa. Säännöskohtaisissa perusteluissa oleva esimerkki viittaa siis tilanteeseen, jossa on lähtökohtaisesti perusteltu epäilys siitä, että toimitusluvan haltijan toiminnassa rikotaan luovutuskieltoja. Sen sijaan lupaehtoja ei voitaisi asettaa vain siksi, että luvanhaltija ei omavalvonnassaan pitäisi kirjaa luovutustilanteista.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei pidä tarpeellisena myöntää lupaa määräajaksi, vaan toimituslupa olisi toistaiseksi voimassa oleva vastaavasti kuin vähittäismyynti- ja anniskelulupa. Viranomaisella olisi kuitenkin hallinnollisin keinoin mahdollisuus puuttua toimintaan, jos toiminnanharjoittaja ei noudattaisi lain velvoitteita.

Lausunnot eivät anna aihetta muutoksille.

## Seuraamusmaksu ja luvan peruuttaminen (71 ja 72 §)

*Lausunnot*

Osassa lausuntoja otettiin kantaa seuraamusmaksun suuruuteen. Valvira, aluehallintovirastot ja useat kansanterveysjärjestöt katsoivat, että 1 000 euron suuruinen seuraamusmaksu on liian matala. Monissa lausunnoissa katsottiin, että seuraamusmaksun yläraja tulisi olla vähintään 20 000 euroa, kuten peruutetussa hallituksen esityksessä HE 173/2024 oli ehdotettu. A-klinikkasäätiö puolestaan ehdotti, että seuraamusmaksun suuruus voisi olla jokin prosenttiosuus liikevaihdosta. Valvira ja aluehallintovirastot katsoivat myös, että luvan peruuttamisen edellytyksiä tulisi lieventää vastaavasti kuin aikaisemmassa hallituksen esityksessä oli esitetty. MaRa sen sijaan piti lausunnossaan tärkeänä, että seuraamusmaksua ei koroteta eikä luvan peruuttamista koskevaa sääntelyä kiristetä ja viittasi tältä osin talousvaliokunnalle 5.11.2024 antamaan lausuntoonsa.

Valvira katsoi, että seuraamusmaksuperusteissa tulisi huomioida 62 §:n 4 ja 6 momentin rikkominen. Kyseisissä momenteissa säädetään valvontaviranomaisten oikeudesta saada tiedot toimituksen suorittaneesta tahosta. Lisäksi Valvira katsoi, että samassa yhteydessä tulisi lisätä seuraamusmaksuperusteisiin voimassa olevan lain 62 §:n 1 ja 2 momentin rikkomiset sekä markkinointia koskevien alkoholilain 50 ja 51 §:ien rikkominen. Lain 62 §:n 1 ja 2 momentti koskevat valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeutta. Myös aluehallintovirasto katsoi, että seuraamusmaksuperusteisiin tulisi lisätä markkinointia koskevien säännösten rikkominen.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että hallituksen esityksessä seuraamusmaksun suuruutta ei esitetä muutettavaksi nykyisestä. Näin ollen seuraamusmaksun suuruus pysyisi voimassa olevan lain mukaisesti

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
välillä 300–1 000 euroa. Peruutetussa hallituksen esityksessä HE 173/2024 seuraamusmaksun ylärajaa ehdotettiin korotettavaksi 20 000 euroon. Eduskunnan talousvaliokunta katsoi esityksestä antamassaan lausunnossa, että alkoholilain perusajatus omavalvonnasta, ohjauksesta ja vasta viimesijaisesti sanktioihin perustuvasta järjestelmästä on ollut toimiva, eikä sanktiotason nostamiselle näin merkittävästi ollut tuotu esiin riittäviä perusteita. Talousvaliokunta katsoi lisäksi, että ehdotetun sanktion kohdistuminen luvanhaltijaan voisi johtaa erityisesti pienten toimijoiden kannalta kohtuuttoman korkeaan seuraamusmaksutasoon. Talousvaliokunta esitti tuolloin seuraamusmaksun ylärajan säilyttämistä nykyisessä 1 000 eurossa.[1] Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä, että edellä mainitut talousvaliokunnan kannat tulevat huomioiduksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei näe tarpeelliseksi muuttaa voimassa olevaa sääntelyä laajentamalla seuraamusmaksuperusteita. Valvontaviranomaiset voisivat hyödyntää muita ohjauskeinoja toimijoiden valvonnassa. Lisäksi markkinoinnin osalta 68 §:ssä on erikseen säädetty mahdollisuudesta antaa markkinointia koskeva kielto. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että myöskään 62 §:ään ehdotettujen uusien 4 ja 6 momentin rikkomista viranomaisen tiedonsaantioikeuksiin liittyvien säännösten osalta ei ole tarkoituksenmukaista lisätä seuraamusmaksuperusteiden alaan.

Lausunnot eivät anna aihetta muutoksille.

## Valvontamaksut (74 § ja lain liite)

*Lausunnot*

Valvira, aluehallintovirastot ja Wolt ottivat kantaa ehdotettuun sääntelyyn valvontamaksuista. Valvira ja aluehallintovirastot toivat lausunnoissaan esille, että ehdotettuihin valvontamaksuihin sisältyy paljon epävarmuutta, minkä vuoksi maksujen suuruutta tulisi seurata ja tarkastaa tarvittaessa lain voimaantulon jälkeen. Aluehallintovirastojen lausunnossa nostettiin myös esiin huoli siitä, että ilmoitusperusteinen valvontamaksu voisi kannustaa toimijoita ilmoittamaan toimitusmääriä alakanttiin. Lisäksi Valvira ja Wolt katsoivat, että valvontamaksuista tulisi säätää asetuksessa, jotta maksun suuruutta olisi jatkossa helpompi säädellä.

Valvira ja aluehallintovirastot katsoivat lausunnossaan, että esityksessä ehdotettu uhkasakkomenettely on hidas ja byrokraattinen tapa periä maksuja, jos toimija ei itse ilmoita toimitusmääriä. Valvira ja aluehallintovirastot ehdottivat mallia, jossa toimituksen valvontamaksulle olisi säädetty enimmäiskatto ja jos luvanhaltija ei toimittaisi raportointitietoja määräajassa, lupaviranomainen voisi laskuttaa valvontamaksun enimmäismäärän suuruisena.

Wolt totesi lausunnossaan, että ehdotettu valvontamaksu vaikuttaa toiminnan kannattavuuteen, ja ehdotettu maksun määräytymismalli heikentää mittakaavaetujen hyödyntämistä. Toisaalta maksun sovittaminen toiminnan laajuuteen on ymmärrettävä tavoite. Wolt ehdotti lausunnossaan maksun määräytymiselle maksukattoa, joka voisi olla esimerkiksi 50 000 euroa.

Valviran lausunnon mukaan myös toimitusluvanhaltijoiden raportointivelvollisuudesta olisi tarkoituksenmukaisempaa säätää lain liitteen sijasta alkoholilain valvonnasta annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (158/2018) 9 §:ssä, jossa säädetään muistakin raportointivelvollisuuksista.

[1] TaVL 28/2024 vp.

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
Lisäksi Valviran lausunnossa todettiin, että toimitusluvanhaltijoiden tulisi ilmoittaa toimitusmäärätiedot eritellysti koskien kotimaan vähittäismyyntiä ja Alkoa sekä etämyyntiä.

Valvira ja aluehallintovirastot pitivät hyvänä, että esityksessä tarkennettaisiin valvontamaksuja siten, että valvontamaksu perittäisiin kaikilta luvanhaltijoilta, joiden lupa olisi ollut voimassa kyseessä olevan valvontamaksukauden aikana. Valviran lausunnossa todettiin kuitenkin, että jotta valvontamaksu voitaisiin käytännössä periä lisäyksen mukaisesti, tulisi säännöksessä edellyttää luvanhaltijan ilmoittavan lupaviranomaiselle tekemiensä toimitusten kokonaismäärän kuluvalta valvontamaksukaudelta toiminnan lopettamisen yhteydessä. Tämä tulisi koskea myös määräaikaisia toimituslupien haltijoita määräaikaisuuden päättyessä. Lisäksi valvontamaksut tulisi voida laskuttaa toiminnan lopettamisen tai määräaikaisuuden päättymisen yhteydessä siten, että määriin perustuva laskenta-aika olisi kuluva kalenterivuosi.

Valvira piti hyvänä sitä, että toimituksen valvontamaksua koskevaan lain liitteeseen ei sisälly säännöstä, jonka mukaan vuotuinen valvontamaksu voitaisiin periä vain toistaiseksi voimassa olevien alkoholijuomien toimituslupien haltijoilta. Valvira kiinnitti kuitenkin huomiota siihen, että säännöskohtaiset perustelut ovat ristiriitaiset säännöksen sanamuodon kanssa, minkä vuoksi tulisi selventää, että valvontamaksu voidaan laskuttaa myös niiltä luvanhaltijoilta, joilla olisi ollut voimassa määräaikainen toimituslupa valvontamaksukauden aikana.

Valvira ja aluehallintovirastot katsoivat, että laissa pitäisi selkeästi säätää, että valvontamaksut tilitettäisiin virastoille viranomaistoiminnan rahoittamiseksi.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että valvontamaksuissa on lähtökohtana se, että niiden suuruus suhteutetaan siihen, mikä on valvonnan tarve. Siksi on perusteltua, että valvontamaksuissa huomioidaan toiminnan laajuus ja se, kuinka paljon alkoholijuoman toimituksia tehdään toiminnassa. Jos maksuille asetettaisiin maksukatto, suuret toimijat hyötyisivät pienempiin toimijoihin nähden. Maksukaton asettaminen voisi myös kannustaa toiminnan keskittämiseen. Tämän vuoksi on nähty perustellummaksi se, ettei valvontamaksuille aseteta enimmäismäärää ja että maksuja voidaan periä uhkasakkomenettelyllä. Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa, että luvanhaltijoilla on velvollisuus noudattaa lain säännöksiä, ja lähtökohtaisesti suurin osa toimijoista noudattaa säännöksiä. Uhkasakkomenettelyllä voidaan kuitenkin tarvittaessa puuttua toimijan menettelyyn, mikäli tämä ei ilmoittaisi vaadittuja tietoja. Uhkasakkomenettelyllä itsessään on myös ennaltaehkäisevä vaikutus.

Valvontamaksuista säädettäisiin lain tasolla eikä asetuksessa, koska valvontamaksut ovat luonteeltaan veroluonteisia maksuja. Raportointivelvollisuudesta olisi tarkoituksenmukaista säätää samalla lain liitteessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että lain liitteen säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että vuotuinen valvontamaksu perittäisiin toistaiseksi voimassa olevien alkoholijuomien toimituslupien haltijoilta. Sosiaali- ja terveysministeriö tuo esille, että säännöksen perusteella maksun voi kuitenkin periä myös määräaikaisten lupien haltijoilta. Valvontamaksut voitaisiin periä liitteen 7. kohdan mukaisesti.

Kuten hallituksen esityksessä on s. 50 tuotu ilmi, valvontamaksukertymään kohdistuu merkittävää epävarmuutta, sillä on hyvin vaikea ennakoida, miten käytännössä alkoholijuoman toimitusta harjoittavat toimijat tulisivat toimintansa järjestämään. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä, että

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
valvontamaksujen tasoa tarkastellaan voimaantulon jälkeen ja että tarvittaessa tehdään muutoksia maksujen tasoihin.

Lausunnot eivät anna aihetta muutoksille.

## Kenelle alkoholijuoma voidaan luovuttaa vähittäismyynnistä (3 ja 35 §)

*Lausunnot*

Valvira kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että säännöksissä tulisi käyttää täsmällisiä ja yhdenmukaisia termejä koskien sitä, kenelle alkoholijuoma voitaisiin luovuttaa vähittäismyynnistä. Esityksen perusteella tarkoituksena on ollut, että alkoholijuoman voisi luovuttaa vähittäismyynnistä toimitusluvan haltijan lisäksi tämän lukuun toimivalle henkilölle, joka voisi olla eri kuin alkoholijuoman vastaanottajalle luovuttava alkoholijuoman toimittaja. Tästä johtuen Valvira ehdotti, että esityksen 35 §:n 1 momenttiin lisättäisiin mahdollisuus luovuttaa alkoholijuomia vähittäismyynnistä myös alkoholijuoman toimitusluvan haltijan lukuun toimivalle. Lisäksi Valvira ehdotti tarkennettavaksi 3 §:n 11 kohdan vähittäismyynnin määritelmää sekä 35 §:n 1 momentin ensimmäistä virkettä siten, että termin ”toimitusluvan haltijan järjestämän toimituksen suorittava alkoholijuoman toimittajan” sijasta käytettäisiin käsitettä ”toimitusluvan haltijan lukuun toimiva”. Lisäksi Valvira toi esille lausunnossaan, että vähittäismyynnin määritelmäsäännöksessä tulisi käyttää ostajan sijasta 35 §:n 1 momentissa käytettyä asiakas-termiä, jos tarkoituksena olisi jatkossakin sallia toimitusluvan haltijan ja tämän lukuun toimivan lisäksi alkoholijuoman luovuttaminen myös sellaiselle henkilölle, joka noutaisi alkoholijuoman ostajan puolesta ilman palkkiota.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää perusteltuna selkeyttää pykälien sananmuotoa tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että pykälät olisi mahdollista selkeyttää seuraavalla tavalla:

3 §:n 11 kohta:

11) *alkoholijuoman vähittäismyynnillä* alkoholijuoman myyntiä nautittavaksi muualla kuin myyjän hallitsemissa tiloissa tai myyjän järjestämässä valvonnassa siten, että alkoholijuoma luovutetaan kotimaan vähittäismyynnistä tai alkoholiyhtiöstä suoraan **asiakkaalle,** toimitusluvan haltijalle **tai tämän lukuun toimivalle** toimitettavaksi ostajalle tai muulle vastaanottajalle;

35 §:n 1 momentti:

Yli 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien alkoholijuomien vähittäismyyntiä saa harjoittaa vain luovuttamalla niitä asiakkaalle tai alkoholijuoman toimitusluvan haltijalle **tai tämän lukuun toimivalle** kotimaan vähittäismyynnistä tai alkoholiyhtiöstä. Vähittäismyyjän tulee voida jälkikäteen todentaa alkoholijuomaa toimittavan toimitusluvan haltijan nimi ja lupanumero. Vähittäismyyntiluvan haltija saa myydä vain luvassa tarkoitettuja alkoholijuomia.

## Muut toimitussääntelyä koskevat huomiot

*Lausunnot*

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
Esityksen 35 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan yli 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien alkoholijuomien vähittäismyyntiä saisi harjoittaa vain luovuttamalla niitä asiakkaalle tai alkoholijuoman toimitusluvan haltijalle kotimaan vähittäismyynnistä tai alkoholiyhtiöstä. Valvira katsoi, että esityksen 35 §:n 1 momentin virkettä tulisi tarkentaa siten, että luovutus tapahtuisi vähittäismyyntipaikasta tai noutopisteestä.

EHYT ehdotti, että lakimuutos voitaisiin toteuttaa pilottina. Alko ehdotti lain säätämistä määräaikaisena. Lisäksi EHYT katsoi, että kotiinkuljetusoikeus voitaisiin antaa vain Alkolle ja että kunnille tulisi antaa oikeus kieltää toimitusmyynti. Kuluttajaliitto esitti, että sääntelyyn tulisi lisätä tilannekohtaisia rajoituksia siitä, kuinka paljon esimerkiksi tietty henkilö, tiettyyn osoitteeseen, tietyllä kuljetuksella tai tietyn ajan sisällä voisi tilata alkoholituotteita. EHYT puolestaan ehdotti, että toimitettavan alkoholin määrälle tulisi säätää enimmäisraja.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että olisi riittävää todeta, että alkoholijuoma luovutetaan vähittäismyynnistä. Tämä pitäisi sisällään sekä vähittäismyyntipaikat että vähittäismyynnin noutopisteet.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei pidä tarpeellisena säätää lakia pilottina tai määräaikaisena lakina. Sosiaali- ja terveysministeriö ei myöskään pidä tarpeellisena säätää toimitusoikeutta ainoastaan Alkolle. Hallitusohjelman mukaisesti esityksessä mahdollistettaisiin myös vähittäismyyntiluvallisille toimijoille alkoholijuomien verkkokauppa. Esityksen tavoitteena on luoda edellytyksiä kotimarkkinoiden kasvulle sekä suomalaisten vapauden lisääntymiselle ja esityksellä parannettaisiin suomalaisten kuluttajien ostomahdollisuuksia ja valinnanvapautta. Tavoitteiden toteutumisen kannalta on tärkeää, kuluttajat voisivat tilata alkoholijuomia myös esimerkiksi ruokaostosten tai ravintolatilausten yhteydessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei myöskään katso tarpeelliseksi asettaa toimituksiin esimerkiksi määrällisiä rajoitteita tai mahdollistaa kunnille toimitusten rajoittamista. Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa, että luovutustilanteissa tulisi aina noudattaa luovutuskieltoja. Siten alkoholijuomia ei saisi luovuttaa, jos olisi syytä epäillä esimerkiksi juomien luvatonta välittämistä alaikäisille tai jos vastaanottaja olisi selvästi päihtynyt. Yleisten rajoitusten asettaminen voisi kuitenkin johtaa esimerkiksi siihen, että asiakas ei voisi tilata kotiinkuljetuksella juhliin tarkoitettuja alkoholijuomia. Myöskään vähittäismyynnissä ei ole määrällisiä rajoitteita myynnille.

Lausunnot eivät anna aihetta muutoksille.

## Markkinointia koskeva sääntely (50 §)

### Vaikuttajamarkkinointi, kohdennettu markkinointi ostohistorian perusteella, markkinoinnin rajoittaminen yrityksen omille verkkosivuille ja sosiaalisen median kanaviin ja markkinointi suoratoistopalveluissa

*Lausunnot*

Talousvaliokunnan lausunnossa nostettiin esille, että väkevien verkkomarkkinoinnin sallimisen johdosta Suomeen sijoittautuneiden toimijoiden olisi mahdollista harjoittaa toisiin Euroopan talousalueen maihin kohdistuvaa väkevien alkoholijuomien verkkomarkkinointia. Muutoksella pyrittäisiin parantamaan Suomeen sijoittautuneiden alkoholielinkeinon toimijoiden kilpailukykyä ja vientimahdollisuuksia Euroopan unionin sisämarkkinoilla. Talousvaliokunta nosti lausunnossaan esille, että hallituksen esitykseen ei sisälly kieltoa

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
verkossa tapahtuvaan mietojen ja väkevien alkoholijuomien vaikuttajamarkkinointiin. Talousvaliokunta yhtyi lausunnossaan arvioon siitä, että nykyinen alkoholijuomien verkkomarkkinoinnin sääntely kohtelee epätasapuolisesti kotimaisia ja ulkomaisia toimijoita. Talousvaliokunnan lausunnon mukaan esityksellä olisi siten tältä osin kotimaisten ja ulkomaisten toimijoiden välistä kilpailuasetelmaa tasapuolistava vaikutus.

Useat lausunnonantajat esittivät vaikuttajamarkkinoinnin kiellon palauttamista, kuten lausuntokierroksella olleessa hallituksen esityksen luonnoksessa oli esitetty tai toivat esille, että vaikuttajamarkkinoinnin kielto olisi hyvä ratkaisu (Valvira, aluehallintovirasto, THL, KKV, Kanta-Hämeen HVA, Kuluttajaliitto, Länsi-Uudenmaan HVA, Mieli ry, Mielenterveyden keskusliitto ry). Kyseiset lausunnonantajat katsoivat, että vaikuttajamarkkinoinnin kiellolla voitaisiin suojella erityisesti lapsia ja nuoria.

Pienpanimoliitto katsoi lausunnossaan, että vaikuttajamarkkinoinnin sallittuna pitäminen on tärkeää ja tasapuolista ulkomaisiin kilpailijoihin nähden. KKV totesi lausunnossaan, että esitys todennäköisesti lisäisi väkevien markkinointia sellaisissa ympäristöissä, jossa se tavoittaa helposti esimerkiksi lapsia ja nuoria sekä muita heikommassa asemassa olevia ryhmiä. Toisaalta KKV totesi, että esityksellä voi olla kotimaisten ja ulkomaisten toimijoiden välistä kilpailuasetelmaa tasapuolistava vaikutus.

Monet lausunnonantajat esittivät myös kiellettäväksi kohdennetun markkinoinnin ostohistorian perusteella (aluehallintovirastot, Alko, THL, EHYT, Soste ja Mieli ry). Lausunnonantajat näkivät riskinä sen, että ostohistorian perusteella kohdennettu mainonta vaikuttaisi erityisesti runsaasti alkoholia käyttäviin. Alko ehdotti lisäksi hakukoneoptimoinnin kieltämistä.

Valvira ja aluehallintovirastot katsoivat, että väkevien verkkomarkkinointia voitaisiin vapauttaa ehdotettua lievemmällä tavalla siten, että se rajattaisiin yrityksen omille verkkosivuille ja sosiaalisen median kanaville. Lausunnoissa viitattiin rahapelien markkinointia koskevaan sääntelyyn, jossa markkinointi on sallittu edellä kuvatulla tavalla. Valvira katsoi, että väkevien markkinointia ei tulisi sallia suoratoistopalveluissa.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysministeriö viittaa hallituksen esityksen s. 89-90, jossa on tuotu esille, miksi markkinoinnin tiukennuksista, kuten esimerkiksi vaikuttajamarkkinoinnin kiellosta, luovuttiin lausuntokierroksen jälkeen. Markkinoinnin tiukennukset olisivat kohdistuneet Suomeen sijoittautuneisiin toimijoihin, mikä olisi asettanut kotimaiset toimijat epätasa-arvoiseen asemaan ulkomaisiin toimijoihin nähden.

Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa, että vaikka väkevien markkinointi verkossa ja suoratoistopalvelussa mahdollistettaisiin, markkinointi ei olisi täysin vapaata, vaan sitä rajoitettaisiin monin tavoin. Rajoituksista säädettäisiin 50 §:n 4 momentissa, ja rajoitukset vastaisivat voimassa olevan 50 §:n 2 momentissa säädettyjä alkoholijuomien markkinointia koskevia rajoituksia. Siten alkoholijuoman markkinointi sekä sen liittäminen muun tuotteen tai palvelun markkinointiin olisi kielletty, jos:

1) se kohdistuisi alaikäisiin tai muihin henkilöihin, joille alkoholijuomaa ei 37 §:n mukaan saa myydä, tai siinä kuvattaisiin tällaisia henkilöitä;

2) se olisi hyvän tavan vastaista, siinä käytettäisiin kuluttajan kannalta sopimatonta menettelyä taikka annettaisiin muutoin alkoholista, sen käytöstä, vaikutuksista tai muista ominaisuuksista totuuden vastaista tai harhaanjohtavaa tietoa;

3) siinä yhdistettäisiin alkoholin käyttö ajoneuvolla ajamiseen;

4) siinä korostettaisiin alkoholijuoman alkoholipitoisuutta myönteisenä ominaisuutena;

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
5) siinä kuvattaisiin alkoholin runsas käyttö myönteisesti taikka raittius tai alkoholin kohtuukäyttö kielteisesti;

6) siinä luotaisiin kuva, että alkoholin käyttö lisää suorituskykyä taikka edistää sosiaalista tai seksuaalista menestystä;

7) siinä luotaisiin kuva, että alkoholilla on lääkinnällisiä tai terapeuttisia ominaisuuksia tai että se piristää, rauhoittaa tai on keino ristiriitojen ratkaisemiseksi;

8) siinä käytettäisiin kuluttajan osallistumista peliin, arpajaisiin tai kilpailuun;

9) sen kaupallinen toteuttaja käyttäisi hallitsemassaan tietoverkon palvelussa kuluttajien tuottamaa sanallista tai kuvallista sisältöä tai saattaisi palvelun välityksellä kuluttajien jaettavaksi tuottamaansa tai kuluttajien tuottamaa sanallista tai kuvallista sisältöä.

Markkinointirajoitukset ovat varsin kattavat ja niihin sisältyisi myös nimenomaisesti alaikäisille suunnatun markkinoinnin kielto. Ottaen huomioon jo voimassa olevassa laissa olevat markkinointia koskevat laajat rajoitukset, esityksessä ei ole nähty perustelluksi kieltää vaikuttajamarkkinointia tai rajata markkinointi vain yrityksen omiin kanaviin. Tällainen rajoitus asettaisi kotimaiset yritykset eriarvoiseen asemaan ulkomaisiin toimijoihin nähden, sillä ulkomaisiin toimijoihin ei sovellettaisi vastaavia säännöksiä.

Lisäksi väkevien markkinointi olisi vastaavasti kuin nykyäänkin kiellettyä muissa kanavissa kuten televisiossa, radiossa sekä painetuissa sanoma- ja aikakauslehdissä.

Lausunnot eivät anna aihetta muutoksille.

## Markkinointi ammattilehdissä

*Lausunnot*

MaRa nosti lausunnossaan esille, että esityksen 50 §:n 2 momentin 3 kohtaa tulisi muokata siten, että väkevien alkoholijuomien mainontaa voitaisiin harjoittaa nykytilaa vastaavasti alan ammattilehdissä, esimerkiksi majoitus- ja ravitsemisalan tai vähittäismyynnin ammattijulkaisuissa. MaRan lausunnon mukaan lain perusteluihin voitaisiin kirjata Valviran mainontaohjeen mukaisesti, että väkevien alkoholijuomien mainontaa voidaan harjoittaa nykytilaa vastaavasti alan ammattilehdissä, esimerkiksi majoitus- ja ravitsemisalan tai vähittäismyynnin ammattijulkaisuissa. Alan ammattilehdiksi katsotaan julkaisut, joiden levikistä valtaosa kohdistuu ammattiryhmiin, jotka osallistuvat alkoholijuomien myyntiin. Aiemmassa ratkaisukäytännössä valtaosan on katsottu edellyttävän noin 80-90 % osuutta levikistä.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysministeriö on nostanut kyseessä olevan asian esille 15.10.2025 toimittamassaan lausunnossaan ja pitää MaRan ehdotusta perusteltuna.

Voimassa olevan alkoholilain 50 §:n 3 momentin 3 kohdan mukaan väkeviä alkoholijuomia voidaan mainostaa alkoholijuomien myyntiin osallistuville, kunhan tämä ei tapahdu kuluttajille avoinna olevassa tietoverkossa. Käytännössä tämä on tarkoittanut väkevien alkoholijuomien mainontaa esimerkiksi alan ammattilehdissä, kuten majoitus- ja ravitsemisalan tai vähittäismyynnin ammattijulkaisuissa. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviran antamassa alkoholijuomien markkinointia koskevassa

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
ohjeessa[2] alan ammattilehdiksi on katsottu julkaisut, joiden levikistä valtaosa kohdistuu ammattiryhmiin, jotka osallistuvat alkoholijuomien myyntiin. Voimassa olevan alkoholijuomien markkinointia koskevan 50 §:n rakenne lähtee siitä, että väkevien alkoholijuomien markkinointi on pääsääntöisesti kiellettyä. Lain 50 §:n 3 momentissa säädetään sallituista poikkeuksista tähän pääsääntöön, mihin kuuluu edellä mainittu alkoholijuomien myyntiin osallistuviin kohdistuva sallittu väkevien markkinointi esimerkiksi alan ammattilehdissä. Tätä oikeustilaa ei ole ollut esityksellä tarkoitus muuttaa, mutta nyt esitetyssä muodossaan lakiehdotuksen 50 §:n 3 momentin 3 kohta ei mahdollistaisi alkoholijuomien markkinointia painetuissa ammattijulkaisuissa.

Esityksessä lain 50 §:n rakennetta muutettaisiin siten, että voimassa olevan lain mukaisesta väkevien alkoholijuomien markkinoinnin kieltävästä pääsäännöstä luovuttaisiin. Ehdotetussa 50 §:ssä säädettäisiin erikseen väkevien alkoholijuomien kielletyistä markkinointikanavista. Esityksen 50 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan väkevien alkoholijuomien markkinointi olisi kiellettyä painetuissa sanoma- ja aikakauslehdissä. Koska edellä mainitussa kohdassa ei ole erikseen säädetty painettuja ammattijulkaisuja koskevasta poikkeuksesta, tarkoittaisi se sitä, ettei väkeviä alkoholijuomia voisi jatkossa markkinoida painetussa ammattijulkaisuissa. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää perusteltuna seuraavaa tarkennusta 50 §:n 2 momentin 3 kohtaan, jotta nykytila ei tiukentuisi:

> Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, väkevän alkoholijuoman markkinointi on kielletty:
>
> 3) painetuissa sanoma- ja aikakauslehdissä **lukuun ottamatta lehtiä, jotka ovat suunnattu alkoholijuomien myyntiin osallistuville.**

## Televisiota, radiota ja elokuvateattereita koskevat markkinointisäännökset

*Lausunnot*

Talousvaliokunta kiinnitti lausunnossaan huomiota valiokunnan asiantuntijakuulemisessa esiin tuotuun näkökulmaan siitä, että alkoholimarkkinointi olisi edelleen joko kokonaan kiellettyä tai raskaasti rajoitettua televisiossa ja radiossa. Lausunnon mukaan tasavertaisten kilpailuedellytysten näkökulmasta voidaan pitää epäjohdonmukaisena, että kotimaisessa tv- ja radiomediassa väkevän alkoholijuoman markkinointi olisi jatkossakin kiellettyä ja että mietojenkin alkoholijuomien markkinoinnissa on kattavia aikarajoituksia, samalla kun markkinoinnin sallittavuutta muissa kanavissa laajennetaan. Talousvaliokunta piti lausunnossaan tärkeänä seurata ja arvioida kattavasti markkinoinnin sääntelyn vaikutuksia ja sääntelyn vaihtoehtoja tulevien alkoholilainsäädännön uudistusten yhteydessä.

Medialiitto katsoi lausunnossaan, että markkinointi tulisi sallia laajemmin televisiossa ja radiossa. Lausunnon mukaan markkinointisäännökset olisivat osin ristiriidassa hallitusohjelmakirjauksen kanssa reilun kilpailun edistämisestä mediakentällä huomioiden kansainväliset yritykset. Lausunnossa tuotiin esille, että vaikka väkevien alkoholijuomien markkinointi sallittaisiin verkossa, tällaisia juomia ei saisi mainostaa lainkaan televisiossa, radiossa tai painetuissa lehdissä. Mietojen alkoholijuomien osalta laissa kiellettäisiin markkinointi kellonaikavälillä 7–22. Lausunnon mukaan alkoholijuomien markkinointi pitäisi sallia kotimaisessa vastuullisessa mediassa yhtäläisin ehdoin kuin kansainvälisillä verkkoalustoillakin. MaRa

[2] Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira): Ohje alkoholin markkinoinnista. Dnro V/32196/2024, 16.07.2024.

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
katsoi lausunnossaan, että jos elokuvateattereissa anniskellaan, myös väkevien alkoholijuomien markkinointi tulisi olla mahdollista elokuvateattereiden yhteydessä.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysministeriö tuo esille, että esityksen tavoitteena on parantaa Suomeen sijoittautuneiden alkoholielinkeinon toimijoiden kilpailukykyä ja vientimahdollisuuksia Euroopan unionin sisämarkkinoilla. Tavoitteen saavuttamiseksi merkityksellistä on nimenomaan verkkomarkkinoinnin mahdollistaminen. Sosiaali- ja terveysministeriö tuo esiin, että jo voimassa olevan lain mukaan televisio- ja radiomainonta on kielletty kello 7–22. Tältä osin kyseessä ei olisi uusi kielto eikä markkinointia tiukennettaisi nykyisestä.

Sosiaali- ja terveysministeriö viittaa hallituksen esityksen s. 69–70, missä on tuotu esille syitä verkkomarkkinointisäännösten vapauttamiselle. Kuten hallituksen esityksessä kuvataan, valmistelussa harkittiin vaihtoehtoa, jossa olisi muutettu markkinointia ainoastaan siltä osin kuin markkinointi suuntautuisi ulkomaille. Tässä vaihtoehdossa tunnistettiin kuitenkin EU-oikeudellisia haasteita, minkä lisäksi sääntely olisi ollut haastavaa toteuttaa käytännössä. Tämän vuoksi esityksessä esitetään muutoksia yleisesti väkevien alkoholijuomien verkkomarkkinointiin. Kyseisiä säännöksiä sovellettaisiin sekä Suomeen että toiseen EU/ETA-maahan suuntautuvaan markkinointiin. Väkevien alkoholijuomien markkinointia avattaisiin kuitenkin ainoastaan siltä osin kuin se olisi tarpeellista kotimaisten toimijoiden viennin edistämistä varten. Tämän vuoksi väkevien markkinointi sallittaisiin verkossa, mutta väkeviä alkoholijuomia ei saisi mainostaa ollenkaan esimerkiksi televisiossa, radiossa tai elokuvateattereissa.

Lausunnot eivät anna aihetta muutoksille.

## Ulkomailta harjoitettu alkoholijuomien markkinointi

*Lausunnot*

Esityksen 50 §:n 5 momentissa säädettäisiin, milloin markkinointisäännökset tulisivat sovellettavaksi ulkomailta harjoitettuun alkoholijuomien verkkomarkkinointiin. Säännöksiä sovellettaisiin, jos ulkomailta harjoitettu alkoholijuomien markkinointi on tarkoitettu vastaanotettavaksi erityisesti Suomessa ja toiminnanharjoittaja on sijoittautunut toiseen Euroopan talousalueella sijaitsevaan valtioon Suomen lainsäädännön kiertämiseksi. Valvira katsoi lausunnossaan, että molempien edellytysten yhtäaikainen soveltaminen tekisi valvonnan käytännössä mahdottomaksi, koska toimijan tarkoituksen osoittaminen olisi erittäin haasteellista. Valvira esitti lausunnossaan, että jälkimmäinen edellytyksistä poistettaisiin tai vaihtoehtoisesti viimeisestä virkkeestä vaihdettaisiin sana ”ja” sanaksi ”tai”.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että verkkomarkkinoinnin sääntely ei ole ainoastaan kansallista, vaan siinä tulee ottaa huomioon Euroopan unionin lainsäädäntö, kuten sähkökauppadirektiivin ja audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin vaatimukset. Molemmissa direktiiveissä lähtökohtana on alkuperämaaperiaate. Alkuperämaaperiaatteen ajatuksena on se, että toiminnanharjoittaja noudattaa sen maan lainsäädäntöä, johon on sijoittautunut ja jossa harjoittaa toimintaansa. EU-lainsäädännön vaatimuksia on kuvattu tarkemmin hallituksen esityksen s. 14–16.

Sosiaali- ja terveysministeriö viittaa myös puheena olevan säännöksen säännöskohtaisiin perusteluihin, joissa todetaan, että säännös vastaisi EU-oikeuden vakiintunutta oikeuskäytäntöä, että jäsenvaltio säilyttää oikeuden toteuttaa toimenpiteitä sellaista palvelujen tarjoajaa vastaan, joka on asettautunut toiseen

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne

jäsenvaltioon, mutta jonka toiminta kohdistuu joko kokonaisuudessaan tai suurimmaksi osaksi ensiksi mainitun jäsenvaltion alueelle, jos valinta toiseen jäsenvaltioon asettautumisesta on tehty sellaisen lainsäädännön kiertämiseksi, jota olisi sovellettu palvelujen tarjoajaan, mikäli se olisi asettautunut ensiksi mainitun jäsenvaltion alueelle.

Lausunnot eivät anna aihetta muutoksille.

## Voimaantulo ja viranomaisten resurssit

*Lausunnot*

Useissa lausunnoissa korostettiin, että viranomaisten toimintaan tulee turvata riittävät resurssit. Valviran ja aluehallintoviraston lausunnoissa pidettiin tärkeänä, että esityksessä esitetyt lisäresurssit toteutuvat täysimääräisesti.

Valvira ja aluehallintovirastot katsoivat, että lain voimaantuloa ja porrastuksia tulisi myöhentää kolmella kuukaudella esityksessä esitetystä.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että Lupa- ja valvontavirasto vastaisi jatkossa alkoholijuomien toimituslupaa hakevien luvittamisesta, alkoholijuomien toimitusluvanhaltijoiden valvonnasta ja alkoholijuomien etämyynnin valvonnasta. Uusista tehtävistä aiheutuisi Lupa- ja valvontavirastolle myös lisätyötä. Esityksessä on tämän vuoksi esitetty Lupa- ja valvontavirastolle lisäresursseja. Sosiaali- ja terveysministeriö viittaa hallituksen esityksen s. 49–52, jossa on kuvattu Lupa- ja valvontavirastolle aiheutuvaa lisätyön määrää ja sen resurssointia. Luvittamisesta aiheutuva lisätyö rahoitettaisiin Lupa- ja valvontaviraston toimitusluvanhakijoilta perimin lupamaksuin. Lisäksi Lupa- ja valvontavirasto perisi alkoholijuoman toimitusluvanhaltijoilta valvontamaksun, jolla katettaisiin virastolle alkoholijuoman toimitusluvan valvonnasta aiheutuvia kustannuksia.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että lain voimaantuloa on porrastettu esityksessä, jotta lakimuutosten toimeenpanoon jäisi riittävästi aikaa. Voimaantulosäännökset porrastettaisiin siten, että alkoholijuomien toimituspassikoulutuksia voitaisiin alkaa järjestämään heti lain voimaantullessa. Alkoholijuomien toimituslupia voisi hakea neljän kuukauden kuluessa lain voimaantulosta ja itse toimitustoiminnan voisi aloittaa kuuden kuukauden päästä lain voimaantulosta. Voimaantulon porrastamisilla pyrittäisiin siihen, että viranomaisilla olisi aikaa tietojärjestelmien kehittämiseen ennen lupien hakemista. Lisäksi tasapuoliset kilpailuedellytykset turvattaisiin sillä, että toimituslupien käsittelyyn ja myöntämiseen olisi aikaa ennen kuin toiminnan saisi aloittaa. Näin mikään yksittäinen toimija ei saisi kilpailuetua siitä, että tämän hakemus käsiteltäisiin nopeammin kuin muiden toimijoiden. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että toimeenpanolle lain voimaantulon jälkeen on varattu riittävästi aikaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö kuitenkin huomauttaa, että lain voimaantulopäivässä tulisi huomioida se, että lain perusteella valmistellut asetusmuutokset ehditään saattamaan voimaan samaan aikaan lakimuutosten kanssa.

Lausunnot eivät anna aihetta muutoksille.

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne

# Muut huomiot

## Tietojen luovuttaminen yleisessä tietoverkossa (64 §)

*Lausunnot*

Oikeusministeriön lausunnossa todettiin, että esityksessä 64 §:n 2 momentista ehdotetaan poistettavaksi edellytys tietojen hakemisesta yksittäisinä hakuina, vaikka julkaistavat tiedot voisivat sisältää myös luonnollisten henkilöiden henkilötietoja. Oikeusministeriön lausunnossa viitattiin perustuslakivaliokunnan aikaisempaan lausuntokäytäntöön ja siihen, että perustuslakivaliokunta on poikennut yksittäisiä hakuja koskevasta edellytyksestä avoimuusrekisterilakia koskevassa lausunnossaan (PeVL 86/2022 vp, kappale 18) ottaen huomioon sääntelyn tarkoituksen sekä siihen kytkeytyvän julkaistavien tietojen julkiseen toimintaan ja julkiseen vallankäyttöön liittyvän sisällön. Oikeusministeriön lausunnon mukaan tavoitteet poikkeavat kuitenkin avoimuusrekisterilain tavoitteista (HE 98/2022 vp, s. 79). Lisäksi oikeusministeriö katsoi, ettei esityksessä ole arvioitu, voitaisiinko sääntelyn tavoitteet saavuttaa vähemmän puuttuvin toimin. Esityksessä ei myöskään ehdoteta säädettäväksi suojakeinoista, joilla luonnollinen henkilö voisi rajoittaa tietojensa luovuttamista yleisessä tietoverkossa. Esityksen perusteluista ei selkeästi ilmene käsittelyn pääasiallinen oikeusperuste ja siten se, olisiko rekisteröidyllä oikeus vastustaa tietojensa käsittelyä.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysministeriö viittaa hallituksen esityksen sivuihin 113–114 ja toteaa selvennykseksi, että ehdotetun 64 §:n 2 momentin mukaisen henkilötietojen käsittelyn pääasiallinen oikeusperuste kytkeytyisi EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohtaan. Sen mukaan henkilötietojen käsittely on lainmukaista, jos käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Näin ollen rekisteröidyllä olisi suoraan yleisen tietosuoja-asetuksen 21 artiklan nojalla oikeus vastustaa tietojensa käsittelyä. Tietosuojalain (1050/2018) 4 §:n 2 kohdassa täsmennetään, että henkilötietoja saa käsitellä tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti, jos käsittely on tarpeen ja oikeasuhtaista viranomaisen toiminnassa yleisen edun mukaisen tehtävän suorittamiseksi. Hallituksen esityksessä todetaan sivulla 114, että tietojen julkaiseminen täyttäisi yleistä etua koskevan vaatimuksen, sillä se edistäisi hallinnon avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä mahdollistaisi alkoholialaa koskevan tiedon hyödyntämisen helposti esimerkiksi tutkimuksessa ja journalistisessa tarkoituksessa. Julkaistavien tietojen perusteella kuka tahansa saisi listan kaikista toimijoista, joille on myönnetty lupa alkoholijuomien myyntiin. Muun muassa tukkumyyjien olisi helppo varmistaa, että alkoholijuomia myytäisiin vain luvanhaltijoille. Tietojen julkaiseminen edistäisi myös harmaan talouden torjuntaa. Hallituksen esityksessä todetaan myös sivulla 123, että ottaen huomioon sääntelyn tavoitteet ja tarkoitus sekä julkaistavien tietojen sisältö, voidaan pitää välttämättömänä ja oikeasuhteisena, ettei tietojen hakua rajoitettaisi yksittäisiin hakuihin yksityisten elinkeinonharjoittajien osalta. Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa, että perustuslakivaliokunta ei nähnyt hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa ongelmaa lakiehdotuksen käsittelemisessä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä (PeVL 1/2026 vp).

Lausunto ei anna aihetta muutoksille.

## Alkoholijuomien luovuttaminen ja maksun vastaanottaminen

*Lausunnot*

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
Valvira piti välttämättömänä lausunnossaan, että korkeimman hallinto-oikeuden 19.6.2024 antaman ennakkopäätöksen (KHO 2024:90) johdosta sekä alkoholijuoman vähittäismyynnin että anniskelun määritelmäsäännöksiin lisättäisiin kesällä 2024 lausunnolla olleen hallituksen esityksen luonnoksen mukaisesti maksun vastaanottaminen alkoholijuomasta ja alkoholijuoman luovuttaminen, jotka molemmat ovat oleellinen osa alkoholijuoman luvanvaraista myyntitoimintaa. Lisäksi Valvira katsoi, että sekä alkoholijuomien vähittäismyynnin, toimituksen että anniskelun osalta tulisi säätää, että alkoholijuomat luovuttavan henkilökunnan olisi työskenneltävä luvanhaltijan johdon ja valvonnan alaisuudessa. Valvira katsoi lausunnossaan, että nyt ehdotettujen säännösten perusteella luvanhaltija voisi ulkoistaa maksujen vastaanottamisen ja alkoholijuomien luovuttamisen kenelle vain, jonka taustoja ei olisi varmistettu ja jolla ei olisi edes ilmoitusvelvollisuutta toiminnastaan. Viranomaisella ei siis olisi jatkossa tietoa, ketkä alkoholilain mukaista elinkeinoa todellisuudessa harjoittaisivat.

*Sosiaali- ja terveysministeriön kannanotto*

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että Valviran ehdotus ei liity suoraan ehdotettavaan toimitussääntelyyn. Esityksellä ei ole tarkoitus muuttaa olemassa olevaa, korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussaan KHO:2024:90 vahvistamaa oikeustilaa siitä, kuka voi ottaa alkoholijuomien vähittäismyynnissä maksun vastaan alkoholijuomasta ja luovuttaa sen.

Lausunto ei anna aihetta muutoksille.

## Sosiaali- ja terveysministeriön täydennysehdotukset esitykseen

### Täydennykset 11 ja 17 a §:ään

Sosiaali- ja terveysministeriö on valmistellut alkoholilain nojalla annettuun valtioneuvoston asetukseen alkoholilain täytäntöönpanosta (151/2018) hallituksen esityksen vuoksi tarpeellisia muutoksia. Valtioneuvoston asetuksessa annettaisiin tarkempia säännöksiä muun muassa alkoholijuomien toimituslupaa koskevan hakemuksen sisällöstä. Lisäksi muutettaisiin asetuksen pykälää koskien toiminnan muutosta koskevaa hakemusta. Lausunnoilla olleen asetusluonnoksen 6 a §:n 2 momentissa olisi säädetty lupaviranomaiselle oikeus vaatia luvan hakijalta lisäselvityksiä. Kyseessä oli asetukseen ehdotettava kokonaan uusi säännös. Lisäksi voimassa olevan asetuksen 13 §:n 2 momenttia muutettaisiin. Voimassa olevan asetuksen 13 §:n 2 momentissa säädetään lupaviranomaisen oikeudesta vaatia lisäselvitystä. Oikeusministeriö katsoi kuitenkin asetuksesta antamassaan lausunnossa, että kyseessä olevat sekä uuden 6 a §:n 2 momentin että voimassa olevan 13 §:n 2 momentin säännökset perustavat viranomaiselle toimivaltaa, jonka määrittämisen tulisi perustuslain mukaan tapahtua lain tasoisilla säännöksillä. Tämän vuoksi sosiaali- ja terveysministeriö esittää edellä mainittujen säännösten lisäämistä alkoholilakiin. Sosiaali- ja terveysministeriö esittää täydennystä esityksen 11 §:n 4 momenttiin seuraavasti:

*11 §: Muutosten ilmoittaminen*

---

Edellä 1–3 momentissa tarkoitettuun lupahakemukseen, ilmoitukseen ja hyväksyntää koskevaan hakemukseen on liitettävä 13–20 §:ssä tarkoitettujen edellytysten arvioimiseksi tarpeellinen selvitys hakijasta, toiminnasta ja sen vaikutuksista sekä muista merkityksellisistä seikoista, jotka eivät jo ole asiaa käsittelevän viranomaisen käytössä. **Lupaviranomainen voi vaatia tarpeellista lisäselvitystä luvan**

Saara Karttunen
erityisasiantuntija
TUTO/HYT

VN/1531/2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vastinepyyntönne
**myöntämisen tai hyväksymisen edellytysten ja lupaa tai hyväksymistä koskevien määräysten, ehtojen ja rajoitusten tarpeellisuuden arvioimiseksi. Selvitystä voidaan vaatia tässä tarkoituksessa myös siitä muutokseen liittyvästä toiminnasta, joka säilyy ennallaan.**

---

Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö esittää 17 a §:ää täydennettäväksi siten, että siihen lisättäisiin 4 momentti:

*17 a §: Alkoholijuomien toimituslupa ja sen myöntämisen edellytykset*

---

**Lupaviranomainen voi vaatia luvanhakijalta välttämättömiä lisäselvityksiä edellä 2 momentissa tarkoitettujen ehtojen ja rajoitusten tarpeellisuuden arvioimiseksi.**

**Momenttiviittaukset**

Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö toistaa jo aikaisemmin sosiaali- ja terveysvaliokunnalle esille tuodut korjausta vaativat viittaussäännökset:

- Esityksen 50 §:n 1 momentin 2 kohdassa ja 3 momentin 4 kohdassa olevat viittaukset järjestyslain (612/2003) 1 §:n 1 kohdassa tarkoitettuun yleiseen paikkaan tulisi korjata viittaukseksi järjestyslain 2 §:n 1 kohtaan.
- Esityksen 90 §:n 5 momentin 1 kohdassa oleva viittaus 37 §:n 5 momenttiin tulisi korjata viittaukseksi 37 §:n 6 momenttiin.